

Dr. Deakokélyi Tóth BAJAI HONPOLGÁR

Független Város- és Környezetvédő lap

1997. január

VIII. évfolyam 1. (75.) szám

Ára: 50 Ft

Weinstock Einöf. fotótelepe 1930 körül

A MAGYAR ISKOLAALAPÍTÁS MILLENNIUMA

A múlt évben ünnepeltük a magyar iskola fennállásának öröndetes, kerek évfordulóját. Azt, hogy Pannonhalmár létrejött, s ezzel minden mást megelőzően fontos lépést tettünk európai beilleszkedésünk érdekében.

Baja városa december 2-án, egy napon három rendezvénnyel is köszöntötte a jubileumot. Széll Péter polgármester (14.30 órákor) felavatta a kiscsadvölvi óvoda földra visszahelyezett Klébersberg Kunó emléktáblát. "Baja város is-

kolainak története" címmel (15.30 órákor) kiállítást nyitott meg Bólint László nyugdíjas középiskolai igazgató a Bányai Júlia Szekkközépsiskola dísztermében. Lukin Márta, a Magyar Állami Operaház magánénekesének opera- és dalestjét rendezték meg (18 órákor), amelyen Lukin Zsuzsanna énekművész és Nagy Péter zongoraművész működtek közre. A Magyarországi Németek Általános Művelődési Központjában az évforduló tiszteletére

rendezett ünnepi hangverseny műsorvezetője, Lukin László, városunk díspolgára volt.

Ennyi híradást az ezeréves magyar iskola 3 megtartott helyi rendezvényéről közölhet egy napilap. Amennyiben egy szerény bírálatot is akart volna hozzáfűzni, megírhatta volna, sajnálja, hogy az emléktábla-avatóshoz kapcsolódó évodai kiállítás csak egy napig volt nyitva, továbbá, hogy a Bányai Júlia Szekkközépsiskola Petőfi Terme -

Folyt. a köv. old.

bármilyen szép is - kicsinek bizonyult a kiállítás gazdag anyagának befogadására. Végül - ha kihagyoztatott ceruzájú újságról akad - közölhette volna azt is, hogy a lakásokba díjtalanul eljuttatott, 16 ezer példányban megjelent "Önkormányzati Tájékoztató" 1996. november 8-iki számának kulturális programajánlata november 27-ére hirdette meg a hangversenyt. Emiatt is - bármilyen sikerrel rendeltek meg december 2-án - nem volt táblás ház. Néhányod magammal én is azok közé tartoztam, akik az eseményhez illően öltözve, hiába ballagtak még november végén a lakótelepi intézménybe. Pedig számomra fontos lett volna a megjelenés, már csak azért is, mert egykori osztálytársam vezette a koncertet.

S talán felhívhatta volna a figyelmet a városi szintű koordinálás szükségességére, hiszen azon a bizonyos december 2-od napon volt még 2 fontos rendezvény. A Bajai Helyőrségi Klubban megnyitotta (14.30 órákor) Bondor Béla főiskolai adjunktus a "Népi gyermekjátékszerkesztés századfordulón és ma" című kiállítást, majd az Eötvös József Főiskola Gyökörök Iskolaújában (16.30 órákor) az Éber-család festőművészeti kiállítását Széll Péter.

A kultúrával kapcsolatos, kiemeltbe rendezvények száma egy napra vajon nem volt több a kelletténél? Vagy lehetséges - a kivételeket nem tekintve - hogy manapság a műveltség értékelnek időlegesen elslytalanodása idején, ilyen nagy arányú a kultúraszomj Baján? Ki tud megfelelni erre?...

Ámde térjünk vissza az emléktábla kapcsán Klébersberg Kunó személyiségére. A Klébersberg család ősei között többen említésre méltó szerepet játszottak a magyar történelemben. Gróf Klébersberg Kunó 1875. november 13-án született az Arad megyei Magyarbócsán. Amikor kultuszminiszter lett 1922 júniusában, a miniszterti munkatársai előtt többek között ezt mondta: "A magyar hazát ma elsősorban nem a kard, hanem a kultúra tarthatja meg, és teheti ismét naggyá." Nacionalista kultúrpolitikai képviselt, amelynek oldját a szomszédos népekkel szemben elrendő "kultúrflény" jelentette. Kifejtette 1925-ben költészetéről beszédében, hogy "Szeretném a köztudatba belevinni, hogy a trianoni béke következtében lefegyverzett Magyarországon a kultusztervezet voltaképpen honvédelmi tárcsa is. Honvédelmi tárcsa olyan értelemben, hogy most elsősorban a szel-

lem, a művelődés fegyverrel kell védeni hazánkat, ezekkel az eszközökkel kell mindig újból és újból bizonyítaniunk a világ nemzetek előtt, hogy a magyar viszontagságos életének második ezer esztendejében is életképes, erős, és hogy bántani nagy történelmi igazságtalanság."

Kosáry Domokos "Szubjektív megjegyzések az oktatásról" címmel 1995-ben megtartott előadásán mondta Klébersberg-ről: "... kialakult egy olyan új kultúrpolitika, amelyik azt a jelszót tette ki, hogy az országot a műveltség és nem a kard fogja meg egyszer felemelni. Ez a kultúrpolitika a német névű, de jó magyar kultúrpolitikus Klébersberg Kunó nevéhez fűződik, aki valóban legnyomorúságosabb viszonyok között próbálta megérteni ezzel az országgal, hogy a legjobb befektetés a műveltség, az oktatás."

"1927-ben kijelentette, hogy az ő alapfoglalta kettőse: egyrészt a nép széles rétegeit fölemelni a tudatlanságból, másrészt olyan magas képzettségű szakértelmiséget kell toborítani, amely megállja helyét Európában, a nemzetközi igényeknek megfelelően, minden területen."

Meg tudta győzni a parlamentet programja elfogadtatása érdekében, és sikerült is pl. a tanyai iskolák hálózatának kiépítése.

Baján 1930-ban 14 elemi iskola volt: 11 belterületi és 3 külterületi.

Amikor 1930. évt XXX. te. alapján Bajazentistáinak községet 1930. október 31-ével Bajához osztozták, a külterületek száma eggyel nőtt, amelyet a Klébersberg-program eredményeként építettek a régi helyett. Errel a Boróczy Kálmán ügyvéd által szerkesztett "Bajai Újság" című napilap 1930. január 5-i számának címfeladán így ad hírt: "Februárban megnyílik a mártoszállási iskola. A közeljövőben befejeződik a Bajazentistáinkhoz tartozó mártoszállási iskola építkezési munkái. Az épület már tető alatt áll, csupán a falak külső valószínű hiányzik meg. Egyébként az eredeti tervekkel eltérően az iskolaépületet oltárfülkével bővítették ki, hogy az adandó alkalommal istentiszteletek tartására is megfeleljen. Az új rendszerű iskolapadokat is úgy készítették, hogy az előbb említett céll mellett az iskolán kívüli népművelés, tehát a felnőttek számára is használhatóak legyenek. A napokban kiadulástok a termeket, a valószínűleg februárban már meg is nyílik az új iskola. Ezzel egyidejűleg a tanfoglalt is beközlőzhetővé válik. Annak igazolásá-

ra, hogy a tágas, világos, modern iskolapépület felállításra mennyire szükséges volt, csupán azt közöljük, hogy a tanköteles gyermekek az időszertint levetőten, alacsony, földes helyiségben tanulnak, a padokat pedig a földbevert, akácharókra helyeztet deszkák pótolják."

Ugyanez az újság, ugyancsak a címfeladán "German kvintó" címmel G.K. monogrammal ellátott, 4 hasábo írásban ósárolja Klébersberger, amit "erkölcsileg nemigen lehet összegezgetni."

Sokan szidták reakciós kultúrpolitikáját, hogy a szomszédos népekkel szemben a magyar "kultúrflény" megteremtésével kívánta biztosítani a magyarság vezető szerepét a Kárpát-medencében. "A kifejezés nekem sem tetszik - mondta előbb említett előadásán Kosáry -, de az sikori politikai nyelvhezhez hozzátartozott, ez volt az a szlogen, ami mindenkinél megfelelt. Még mindig lényegesen jobb volt a kultúrál való flényeskedés, mint a karddal való bunkóval való flényeskedés, aminek azóta oly sok tragikus példáját látjuk Európában éppen ebben a szónójában." - mondta a neves történész.

A történelmi Magyarországon Trianon által alakított erkölcsi és anyagi szenvedéssel és bajjal teli viszonyai közötti nyomorúságban alakult ki a vált flényig fitogtató, az alkori politikai viszonyokhoz alkalmazkodó, sovinszra szőhasznált, a rikítóan kiabáló, ma is visszatetszést kelő, mezeletere vetőközetet, téves jelszót kijavított a történelem. Mint ahogyan (a IX. században élt I. Lothar frank király és római császárától eredeztethető) szállóige szerint is Tempora mutantur et nos mutamur in illis, azaz változnak az idők, és mi is velük változunk.

Klébersberg Kunó gróf életművét Széll Péter többek között ekként értékelte emléktábla-avató beszédében: "A klébersbergi életmű azonban mérce lehet, az általa létrehozott intézmények legnagyobb része ma is fennáll és működik, s a kultúra gazdaságsszervező, jövőteremtő erejéről villott elve sosem volt olyan időszerű, mint napjainkban."

Az 1932. október 12-án Budapesten elhunyt egykori kultuszminiszter emlékére, akinek nagyszabású építési programja keretében pl. a kisfalvölgyi, a Danjanjani utcai, a Fehérlő utcai és a Mindach utcai óvodák is felépültek - 1933. október 23-án, méltó ünnepség keretében emléktáblát avattak Baján a

Iskolavivolyi óvoda sarkán; ezzel a felirattal:

"Klébersonberg 1875-1932: A szellem, tudás és alkotás gazdag ajándékáért hálás szeretettel Bajai város közönségére."

Az emléktábla avatáson dr. Puskás Dezso helyettes polgármester mondott beszédet. Többek között ezeket mondta: "Ő volt az első kulturpolitikusunk, aki Eötvös József báró úttörő nagy munkáját folytatva és kíméltyve köznevelődésügyünk történetében új korszakot nyitott." ... "Klébersonberg Kunó gróf minket, bajjainkat nemcsak az egyetemes nemzeti érdekek nagyrésztű szolgálataival, hanem a város ügyének megértő, hatékony támogatásával és közoktatási intézményeinek fejlesztésével is elismerésre, ósintze nagyrabecsülésre és hálaára kötelezett."

Az iskolával és óvodával 1948. évi államosításával az emléktáblát leszerelték. A Türr István Múzeumban megőrizték. A régi érettségire restaurálva, meghagyott, régi szövegével visszakerülhetett az elmúlt évi december 2-i ünnepély keretében a régi helyére. Így is tisztelgett a magyar iskolaalapítás jubileuma és Klébersonberg Kunó munkássága előtt városunk.

Kosáry szavalval egyetértve: "Szükségünk van az ezeréves magyar iskola megőrzésére éppen azért, mert szegények vagyunk, mert sokban elmaradottak vagyunk, mert rengeteg a teendőnk, mert az elmúlt évtizedek uniformizáló és ideológiai bekényszerülése sok mindent tönkretett mindabból, amit a korábbi magyar polgári fejlődés létrehozott."

Bánáti Tibor

BAJÁRÓL INDULTAK

DR. SZEDERKÉNYI TIBOR

Nagybaracsán született 1934-ben. 1953-ban érettségizett a bajai III. Béla Gimnáziumban. 1953 és 1958 között az Eötvös Loránd Tudományegyetem geológia szakán tanult, majd 1969-ig a pécsi Uránércbánya Vállalatnál dolgozott uránkutató geológusként, később csoportvezető geológusként. 1969-től 1977-ig a Magyar Állami Földtudományi Intézet pécsi osztályának vezető geológusa volt, 1977-től a József Attila Tudományegyetem ásványtani, geokémiai és közettani tanszékének docense, 1986-tól tanszékvezető egyetemi tanára. 1976-ban nyerte el a kandidátusi, 1984-ben az akadémiai doktori tudományos fokozatot. Fő kutatási területe Magyarország és Dél-Európa idős képződményeinek geológiája és környezet-geológia, különös tekintettel az atomerőmű radioaktív hulladék elhelyezésére.

Szederkényi professzor gyakran megfordul Baján, és nemcsak azért, mert Nagybaracsán felé vezet az út. Az elmúlt évtizedben hatszor elnökösködött a III. Béla Gimnázium érettségivi vizsgáin, és többször részt vett az iskola Öregdiákjainak találkozásán is. Az

úttól persze legtöbbször a szülőfalu. Most is onnan jött vért be hoztam. Így került sor erre a beszélgetésre.

Mint nemegyszer mondtad, mindig szívósen jössz Bajára, mert sok szűl köt ide. Minderrekelőtt azt kérdesem hát, nagybaracskaei létekre hogyan vagy bajai?

Anyai nagyszüleim bajasszentistvániak voltak. Nagypám gátörnek került Nagybaracsikára, így édesanyám már ott született. Ott születtem én is, de elég múltam hét éves, amikor szüleimmel beköltöztünk Szentistvánra. Az előzményekről hadd mondjak annyit, hogy apám, aki ugyan a tanult szakmája szerint géplakatos volt, a mohácsi-szigeti Sárháton vegyszerkereskedést nyitott, és így az ottani tanyai iskolában kezdtem az elemi iskolát. Az elsőben bajai tanítóm volt, Bácskai Ferenc, aki az első négy osztályt egy teremben tanította. Mindnyájan nagyon szerettük, mert nagyzerően értett a gyerekek nyelvén, egyszerre tudott sziate apáknét és pajtlásnéket viselkedni. Amikor a tanév végén bejelentette, hogy elhagy bennünket, mert be kell vonulnia katonának, nagyon megsíratuk, és sose felejttem, bizony velünk

sírt ő is. Tíz évvel később, 1951-ben Baján találkoztam vele újra, s megdöbbentve láttam, hogy a nagytemplom mellett kerékpárőrként dolgozik. Súlyos, háborús felsérülése miatt erre a munkára kényszerült.

Szentistvánon afféle félig falusi, félig városi gyerekként nagy szabadságban éltem, mert szüleim Sökösödön mozt nyitották, és a nap nagy részét tavál töltöttek.

A szentistváni elemi iskolából egyszer csak a III. Béla Gimnáziumba kerültél általános iskolásnak.

Nem mindjárt az történt. 1944-ben a gimnázium első osztályába irattoktatam be, de a háborús viszonyok miatt nem sokkal később anyám kivett, és a szentistváni iskolában az ötödik elemi is elvégeztem. A következő évben azután valóban ötödikes általános iskolás lettem, de ezt a gimnáziumban akkor senki nem vette komolyan, elsőnek számítottunk, bár hivatalosan a Ciszterci Rend bajai általános iskolájának tanulói voltunk. A következő tanévben a két párhuzamos osztályt összevonták. Több mint nyolcvanban szorongtunk a négy padsorban, felelésre alig volt lehetőség. Így esett meg, hogy félévkor latinból és hittanból megbuktam. A bizonyítvánnyal a keszembem egy fél napra világgá mentem ugyan, de aztán inkább rákapcsoltam, és az év végén mindkét tárgyból jót laptam.

Ekkor egy talve búcsút is mondtál Bajának.

Igen. 1947 elején apámtól elvették a mozt. Mivel előzőleg a gépek és berendezések nagy részét eladogatta, anyagilag ez nem tette tönkre, új üzletbe tudott fogni Mohácsra. Odaköltöztünk. A fészek- és vegyszerkereskedés jól is ment egy ideig, de az úa. fordulat éve után megkoszosodtak a bajok. Apám nemcsak a nagy házival és a boltjával szűrt szemet, hanem még titóistának is kiköltöztették (az eredeti neve Gyuricza volt), s emiatt én is csak ügyvel-bajjal, a tanév megkezdése után egy hónappal jutottam be 1949-ben a mohácsi gimnáziumba. Amikor azután az üzletet államosították, és a házunkból is kiebordultak bennünket, végképp rossz világ jött ránk. Apám részes favágónak szegődött, anyám pedig csak egy szálhívárosi rőfösüzletben kapott munkát. Az én gimnáziumi helyzetem is egyre kilátástalanabb lett. A harmadik évet még elkezdtem, de októberben egy este eljött hozzánk Simon Vendel bácsi, a gimnázium igazgatóhelyettese, és megmondta, hogy másnap ki akarunk

csapni az iskolából. Ez ellen nem tud semmit tenni, de ha korán reggel be megyek az iskolába, akkor kinjda a bizonyítványomat, s azzal menjek máshova, lehetőleg egy másik megyébe. Így is történt, és már másnap felvételemet kértem a III. Béla Gimnáziumba, miután nagynyavimmal megbeszéltem, hogy Nagybarácsról fogok bejárni az iskolába.

Hogyan fogadtak a III. Bédában?

Kádár Gyula igazgató úr csak annyit jegyzett meg, hogy én már a hetedik vagyok, aki Mohácsról jön, de maradatok, csak tanuljak rendszeren. Váry tanár úr osztályban pedig, ahova beosztottak, régi ismerősként üdvözöltek, ki derült ugyanis, hogy egykori osztálytársaim közül tizenhelen ugyanoda járnak. *Ilyen előismerények után és úgyszólván osztályidegenként számon tartva hogyan gondolták a továbbtanulásra?*

Gondolni gondoltam ugyan, hiszen apám már évekel korábban vegyszerkedés szánt (az passzolt a vegyszerkereskedésre), és mindig is szerettem a természettudományos tárgyakat, de esélyem nemigen lehetett rá. Valamikor a negyedik év elején egy beszélgetés alkalmával ezt Horváth tanár úr (Pigele) is megmondta, és jóindulattal azt tanácsolta, hogy inkább próbáljunk körüljárni, hol helyezkedhetünk el érettség után. Vasutas nagybátyám is ezen a véleményen volt, és az ő közreműködésével kaptam is egy ajánlatot a bajai állomásfőnöktől, hogy náluk forgalmiságnak tanulhatok, sőt a csalálgazdálkodásról is kineveltek egy pénzügyi előadói helyet, de bennem csak moorogott a vég a továbbtanulásra. Annál is inkább, mert egy volt mohácsi osztálytársam, aki ösztöndíjasként a Szovjetunióba lésozott, egyszer jó két órát át eszelt, milyen szép is a geológus pályá.

A második félév elején történt, hogy meghírdették a Rákosi Mátyás Tanulmányi Versenyt, és az osztályfőnökünk, Váry Béla bácsi felolvasta az osztályban a felhívást és a versenyszabályokat. Megütötte a fületem, hogy a döntőbe jutónak felvételi vizsga nélkül felveszik az egyetemre. Ez kell nekem - gondoltam. Ők adják a feyvert a kezembe. Jelentkeztem is mindjárt fizikából és földrajzból. A bajai és kecskeméti fordulón túljutva végül is földrajzból harmadik helyezést értem el. Így lettem egyetemista az ELTE Élet-és Földtudományi Karán, ahol kutatójelöltek, biológusok, meteorológusok, térképészek és hasonlóak tanultak. 1955-ben a Kar beolvadt a Természettudományi Karba.

Hogyan teltek az egyetemi évek?

Nehézzen indultak. A származásom elköszért, sem ösztöndíjat, sem diákotthoni helyet nem kaptam. A szüleim nem tudtak segíteni, hiszen ők is szintén a semmiből éltek. Kezdetben nagyapám öccse segített, aki nyugdíjas vasutasnak Pestújhelyen élt a feleségével. Azt mondta: Adunk helyet neked, és amíg nekünk van mit enni, neked is jut. Így kezdődött, és hiába lettem teljes rendű felévkor, továbbra sem változott semmi, míg nem aztán Vadász professzor főlébe jutott a dolog, és neki megvolt a tekintélye és a hatalma is ahhoz, hogy jól leteremtse az ügyben a DISZ-titkárt és a tanulmányi osztály illetékesét. Két nap múlva a Részadomban találtam magam egy tizenhat hektáros parkban álló hetven fős diákotthonban (egykor Alpár Ignác műpítész villája volt), és 520 Ft ösztöndíjat is kaptam. Ettől fogva nem volt gondom a származásommal.

Édesanyám hosszú betegség után 1956 nyarán meghalt. Apám ekkor otthagya az erdőt, és egy hídepítő vállalatnál helyezkedett el az eredeti szakmájában. Egy pesti munkásszálláson lakott, így gyakran találkoztunk, de nem sokáig. Októberben belekeveredtem az eseményekbe, és az oroszok másodszori beavatkozása után jobb-nak látsa elhagyni az országot. November végén már Új-Zélandon volt. Mint később elmondta, úgy gondolta, hogy én is ezt teszem. De nekem eszembe sem jutott elmenni. Egyrészt azért, mert negyedéves voltam már az egyetemen, ahova olyan nagyon vágykoztam, másrészt azért, mert akkor közszöntött rám először úgy igazán a szerelem. Maradtam, és 1958-ban diplomát kaptam meg állást a pécsi Uránércbánya Vállalat mélyfúró üzemeiben, két és fél év után pedig átkerültem a kutató územbe.

Tudományos pályád alakulása szempontjából milyen hasadéka volt az ott eltöltött időnek?

Nagyon érdekes volt a munkánk és pénz is volt rá. Akkor Magyarországon egyetlen cég sem tudott annyit pénzbe investálni kutatásba, mint a miénk. Egyetemi doktori disszertációm a sugárzóanyag-kutatáshoz kapcsolódott, és munkakörömből adódóan (1963-tól kutató expedíció vezetőként Dél-Dunántúli kutatásait irányítottam) sokat foglalkoztam permi időszi üledékes közetekkel és uránércelkel. De ennél is fontosabb volt számomra, amit hobbiként íshettem: az idős közetek kutatása. Uránkutatás közben sok fűrészt

végzettünk, és az uránhordozó permi képződmények alatt vagy mellett gyakran találkoztunk kristályos palákkal. Rengereg olyan anyag jött így össze, amellyel soha senki nem foglalkozott, sőt nem is találkozt. Engem pedig már egyetemista koromtól igazgató a téma. A harmadik év végén ugyanis Vadász professzor diplomamunkaként nekem Ófalu környékének geológiai térképezését és földtani szerkesztését jelölte ki. Ő 1913-ban és 1935-ben kutatótt ott, és egy csoport megoldandó geológiai problémát látott. Ezekből tűzött ki egyet-egyet diplomamunkául. Magyarországon a soproni mellett Ófalu környékén található a legrégebb kőzet, és ezeknek a rejtélyes metamorf kőzeteknek a titkai atól kezdve nem hagytak nyugodni. Egy sor szakcikket volt az eredmény ezeknek a kutatásoknak, és az, hogy felvettek levelező aspirantúrára.

1968-ban úgy tűnt számomra, hogy az uránkutatás a csúszra jutott, s innen már csak lefelé vezet út. Amit ugyanis Magyarországon fel lehetett tárnai, annak a kutatása befejeződött. Mivel a leszálló ágban nem volt kedvem részt venni, elfogadtam a Földtani Intézet igazgatójának az ajánlatát, ami az volt, hogy egy dél-dunántúli kőhelyezett osztályt létesítenek az én vezetésemmel.

Itt gazdasági geológiai kérdésekkel foglalkoztam. Az volt a feladatunk, hogy az iparból és más honnan származó kutatási eredményeket megpróbáljuk konvertálni. Emellett továbbra is foglalkozhattam a saját kutatásaimmal, és megírhattam *Délkelet-dunántúli ópalosodó képződmények rubeolem kutatása* című kandidátusi disszertációmát. A téma kurrens volt, oleszok, spanyolok, németek is vizsgálták ezeket az idős képződményeket, és a párhuzamosságok nagyon érdekelték őket. Ezért sokfelé meghívtak tapasztalatosere. Az UNESCO gúgisa alatt 1975-től működik a Nemzetközi Geológiai Unió, amelynek nemzetközi geológiai korrelációs programjában a mai napig részt vesznek, ennek különböző projektjeiben a magyar munkacsoport vezetőjeként dolgozom. Száz körüli tudományos oikém születtek ebből a munkából.

1976-ban meghívást kaptál a Jászegy Attila Tudományegyetemre.

Valóban. Grassely professzor hívott, és én mentem is, mert úgy éreztem, hogy intézeti munkám lassan-lassan hivatalos munkává válik, és ahhoz nem főlött a fogam. A tanítás viszont érdekes, új feladat volt. 1977 januárjában neveztek ki docenssé, és Grassely professzor

nyugalomba vonulásokor, 1986-ban egyetemi tanár és a tanszék vezetője lettem. Akadémiai doktori disszertációm már az egyetemi évek alatt írtam, és 1984-ben védtem meg. A címe: *Az Alföld kristályos aljszata és földtani kapcsolata*.

Említted, hogy kutatásaidal kapcsolatosan sokfelé jártál Európában. Messzebe is eljutottál?

Két örökre emlékezetes utat tettem a világ más tájain. Az egyik 1972-73-ban volt. Akkor Új-Zélandon és néhány polinézai szigeten jártam. Új-Zélandon az UNESCO megbízásából ENSZ-szakértőként a kristályos régi kőzeteket tanulmányoztam, és megismerkedtem az ottani goeternikus erőművekkel. Érekes és tanulmányos, de különösen azt a huthetes mélytengeri árokkutató munkát élveztem, amelyre ott kaptam külön meghívást. A Szamoától Új-Zélandig húzódnó árok Tonga közelében elérte a 10600 méter körüli mélységet. Éppen azon a tájon dolgoztunk. Mindohhoz ráadásul még egy kis korallzártszigetben is részem lehetett a Cook-szigetekben. Messeség emlékedet éli bennem az ott töltött idő.

1986-ban Észak-Kanadában kutathattam. Egy kanadai-magyar együttműködés keretében kerültem tanácsadóként egy észak-labradori geológiai térképező expedícióra. A vidék ott éppen olyan, mint a sibiriai tundra. A viszonyok is olyanok. Az ottani tavasz végéig ősz elejéig tudtunk dolgozni, ezért rendkívül fessített volt a tempó. Tízegy geológus hallgatót bíztal rám, és nehéz háttérkijáratunknál napi 20-26 kilométert is gyalogoltunk. Hiába volt kintűn az ellátás és kétyelmes a tábor, két és fél hónap alatt tizenhárom kilót fogytam. De azért szívesen gondolok vissza erre az utamra is. A monília épp úgy, mint a felejthetetlen téli éjszakákra.

A lakás közösség amikor ismerhette meg a nevedet, amikor elhőke lettel annak a független szakértőből álló bizottságunk, amely az Ófalu közelében tervezett atomtemető ügyében kezdett vizsgálódni. Hogy is történt a dolog?

Ófalu végigkíséri az életemet. Az történt, hogy 1986-ban a pákai erőmű a környéken építkezésbe fogott azzal a céllal, hogy ott a kis és közepes radioaktivitási hulladékait elhelyezze. Meceknafásod-Ófalu közös tanácsának vezetője, dr. Wekler Ferenc (ma ismert országgyűlési képviselő), akit még csak nem is tájékoztattak a tervezett atomtemetőről, fellépet, hogy vezessen az általa összehívott szakértői bizottságot. A legkülönbözőbb földtu-

dományi szakágakból remekül kiválasztott tíz szakembertől azt várta, mondjanak véleményt, megjelöljék tartják-e a helyet egy ilyen létesítmény számára. Bizottságunk tagjaként egy behango véleménye az volt, hogy a terület geológiai okok miatt nem alkalmas radioaktív hulladéktároló létesítésére. Ez szigorúan szakmai döntés volt, de az ellenfelek, az atomlobby képviselői igyekeztek minden eszközzel bevetni, még a durva fenyegetőzéstől sem tartózkodtak. Több éves kemény harcok után, helyenként fenyegetett helyzetben, a bizottság végül is elérte, hogy Ófalu nem lett atomtemető.

A téma azóta is él. A kis és közepes aktivitású hulladék elhelyezését természetesen meg kell oldani, csak meg kell találni a megfelelő helyet, ahol ezek az anyagok 720 évig biztonságosan pihenhetnek. Több ilyen alkalmas hely is van Magyarországon. A legértekesebbnek Bácsapáti környéke látszik, de Tolna megyében van három másik hely is, amelyek szintén megfelelőek lehetnek. Az e kérdéssel foglalkozó újabb bizottságokba mindig meghívják, és dolgozom abban a bizottságban is, amelyet az Atomenergia Hivatal azzal bízott meg, hogy tanácsot nyújtson a nagyaktivitási hulladékok elhelyezését előkészítő kutatásokhoz. Ez nálunk még nem sürgető feladat ugyan, mert egyelőre az oroszok átveszik az ilyen anyagokat, de feltétlenül foglalkozni kell vele, hogy mire szükség lesz rá, később legyünk.

Az oktatáson és a kutatáson kívül mivel foglalkozol?

Sokféle egyéb teendőm és funkcióm van. Ötödik éve a MTA Geológiai Tudományos Bizottságának elnöke vagyok, szerkesztem az Acta Mineralogica-Petrographica című szakfolyóiratot, részt veszek a tudományos minősítésben, az Akadémia közgyűlést képviselőjévé is megválasztottam, és egyebek is mindig adódnak. *Meddig estélél még?*

A tanácsvezetés még két és fél évig, 65 éves koromig, a tanítást amíg be nem töltem a betvenet, a kutatást pedig addig, amíg mozogni tudok. Ha az ember erre szűn meg, nem tudja abbahagyni.

Pihenés is olykor?
Igyekeztem időt szánítani arra is. Számomra a legteljesebb kilapcsolódást a víz jelenti. Gátörvényben születtem, gyerekkorom nyarait mindig ott töltöttem, ezért is hűz vissza a nosztalgia mindig Nagybaroskóra és Bajára.

Köszönöm a beszélgetést.

Bálint László

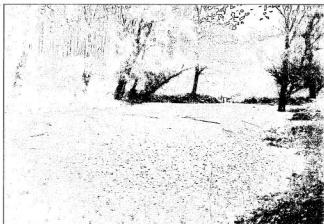
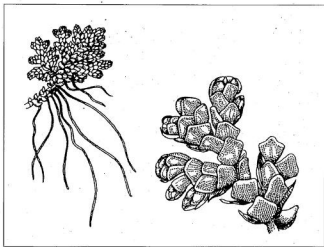
Új páfrányfaj egy gemenci mellékágban

Az élővilágot nagyon sok növényfaj népesíti be. Ezek túlnyomó részét ugyan a mikroszkópus méretű algák alkotják, de különösen, környékünk változatos vízi élőhelyein (folyók, esztornák, holtágak, tavak) nagyon gazdag, sokféle társulásból álló magnsobrendű növényzet is kialakult.

A hinarasok legszembetűnőbb tagjai a vírágcs növények, de lehetnek bennük virágtalanok: páfrányok, mohák, sőt makroszkópus telepű algák is. A harasztok az első igazi szárazföldi növények, de egyes képviselőik másodlagosan visszatértek a vízbe. Hazánkban három vízpáfrányfaj él. Közéjükönkben ebből kettő megtalálható, mindkettő a lebegő hínár tagja. A rucaöröm (Salvinia natans) gyökortörb, lassú vízi esztornákban néha tömeges (Ferenc esztorna, Igali esztorna). A másik páfrányfaj észak-amerikai származású, hozzánk behurcolt növény. Eddig egy fajtát írtak le a botanikus kertek környékéről (Vésztótól, Gódóllól) a negyvenes években. Ez a moszat külsejű páfrány a moszatpáfrány (Azolla caroliniana). Azóta nem közölték róla adatot, bár szóbeli közlésekből tudjuk, hogy a Zala-folyóban és a Kis-Balatonban is megjelent.

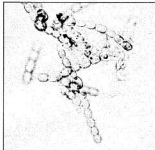
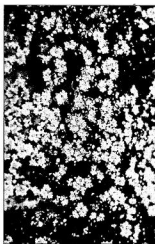
1996 októberében a Gemenci közepész részén lévő Fűs-Dunabóli élőterület egy úgyszólván a csatlódás tartozó másik faj: az Azolla filiculoides (magyar neve még nincs). Az előző fajhoz nagyon hasonló, nálunk eddig nem észlelték, tehát Magyarországra néve új.

Az Azolla filiculoides kis termetű, a víz felszínén úszó, 1-2 cm-es növény. Hajtásai tollasnak osztottak, termete nagyobb, mint az előző fajé. A levelek pikkelyszerűek, kékes sötétzöldek, ősszel vöröslők. A levél fűsöz karéja tömpén leterelődött, széles, színtelen szegélye van. 1-2,5 mm hosszú, 0,9-1,4 mm széles. Felső lapján egyszerű szőrök vannak. Szaporodása spórákkal történik. A 35-100 mikroszporangium (spóratartó) a legalsó levél alánmért szívetlen van. Spórája négyosztott októbertig tart.

Az Azolla fajokról tudjuk, hogy "bensőséges" társulásban élnek egy kétfajta fajtával. A levél mikroszkopos vizsgálata során előkerült az azobactin nevű alkaloid. Ez az endofitikus alga a vízhiányos öregelben szinte mindig megtalálható, az élő sejtek plazmájában is képes behatolni. Ha hiányzik a gazdanövényből, akkor sem figyelhető meg azon semmilyen elváltozás. Az ilyen fajta együttélés valószínűleg nem jár a két növény között egymásrühátsással, vagy ez még nem tisztázott. Ezen tulajdonsága miatt az Azollát a japán rizsföldekre is telepítették.

Az öregelben élő kékalga az atmoszférikus nitrogént olyan mértékben megköti, hogy egy hektáryi területen 128 kg nitrogén halmozódhat fel. Megfelelő körülmények között az Azolla tömege öt naponként megduplázódik. A rizsföldök víztelenítésekor a növény a mederfenékre süllyed, és a megkörtött nitrogén a talajba kerül. Sok trópusi államban műtrágyázást helyettesítő növényként, és talajműnyozás céljából is termesztik. Egyéves növény, ritkán telet ki. A belaklonesse szőnyeghez hasonló takarót hoz létre a víz felszínén, azzal együtt találjuk a gemenei mellékágban.

Május első felében indul fejlődésnek, a novemberi fagyokkal tovább élhet egészen decemberig. Csírázása meghatározott feltételekhez kötött. Tavasszal csak bizonyos holtágokban indul fejlődésnek, az áradással terjed. Ha elmaradnak a nyár eleji árvizek, az Azolla sem terjed.

Elterjedésére jellemző, hogy a mérsékeltlen melegtől a szubtrópusi Amerikáig honos. 1880-tól Közép-Európában is megtalálható, részben ideiglenesen, részben állandóan. Jelenleg ismert szőnyegvesztés előfordulási Közép-, Nyugat- és Dél-Európában vannak, alföldeken. Elgondolkodtató, hogy miért Gemene közepén, és miért abban az egy mellékágban jelent meg és szaporodott el.

Káldiné Fehér Gizella

EGY ORVOSSZAKÉRTŐ DILEMMÁI (Algériai emlékek)

Az 1960-as években az ún. Műszaki és Tudományos együttműködés keretében orvosszakértők és más képzettségű egészségügyiek dolgoztak a harmadik világban. A legfontosabb becslések szerint is több ezer szakember fordult meg ezekben az országokban. Ki megrettenve hazaszaladt, ki évtizednyi időt dolgozott ott, és lelkeben már soha nem tud elszakadni e furcsa világtól. Alig-alig hallunk, hallottunk róliuk. Ez a bizonyos szakértőség nem önkényes minősítés, egyszerűen a TESCO hivatalos szóhasználat, inkább formai, mint tartalmi megjelölés. Lapunk mindenféren meg szeretné őrizni politikai függetlenségét, azzal együtt, hogy szerzői, részvevői - alkalmasság - szenvedői is az aktuálpolitikának.

Egészségügyről beszélni manapság veszélyes vagy éppen cinikus próbálkozás, különösen akkor, ha egy távoli világ eszmerendőségének hatásából próbálunk következtetni saját dolgainkra.

Egyetlen felmentés és magyarázat, az idő. Jelen esetben különös szerencsével megálmod a világ méretű politikai-ideológiai átrendeződés is segítségünkre siet.

Ezért bátorkodunk - majdnem 15 év távlatából - algériai dolgainkra emlékezni.

1984 szeptemberében "Az Európán kívüli népek hagyományos orvoslás" tárgyú konferencián mondhattam el gondolataimat. Most lapunknak is megismélelem, úgyis, mint bajai honpolgár.

Öt évet dolgoztunk, tanultunk csodákkal egyetemben Algériában. E hosszú idő alapján is fejjogostva érzem magam a véleményalkotásra. Nem mintha e gondolatok tartalma szakmai és etikai aranyigazságok lennének, de számunkra megrendítően igazak, és annyit mindenképpen bizonyítottak, hogy a különböző kultúrákban élő emberek másféleképpen érzékelik és értelmeik ugyanazt a valóságot."

Nem tudom, hogy gazdaságpolitikai megfontolásokból e, vagy a kérdés általános rendezettségének ürügyén, mindenesetre semmiféle megbízható

forratókönyv, etikai kódex, de még használható szakmai irányvonal sem állt a külföldön munkát vállalóknak rendelkezésére. Pedig nagy kockázatot vállaltunk, hiszen "az eddigi jónak és beváltnak hitt szemléletünkkel, módszereinkkel, magatartásunkkal könnyen eszdbe juthattunk."

Elsődleges és alapvető feladatunknak az kellett tekintetünk, hogy az európai orvosi szemlélet és gyakorlat miként legyen érvényesíthető anélkül, hogy a fogadó ország hagyományait, történelmi szokásait és aktuális fejlődési tendenciáit sértene. Elsősorban arról nem volt szabad elfelejtenünk, hogy amennyiben szellemi kényserrel még önmagunkkal is. Lehet ugyanis, hogy értelet és elfogult összehasonlítások motiválják gondolatainkat. Igazunk van-e? És egyáltalán, mi igazságosak vagyunk-e? Megértettük-e, hogy az iszlám létezési forma - egy állapot -, amely magától értehetően meg van győződve ez út helyes voltáról?

Ha azt mondjuk ugyanis, hogy fejelemzetlen és erőszakos közegben élünk, akkor azért nincs igazunk, mert a mennyiség szüntelen növekedése, a legteljesebb szabadság belső megnyilvánulásaként is értékelhető, a fejelemzetlenség pedig talán nem is fejelemzetlenség, hanem vitális tényező, adott esetben életforma.

"Az erőszak nem abszurd időjárás hatása, nem is vad ösztönök újbóli kitörése, mégosak nem is nehezítés, nem egyéb, mint a magát újra teremtő ember." A Sartre-től kölcsönkért néhány sor is ndhat igazolást kétségünk ellen.

Ha azt mondjuk, hogy lusta és tétlen emberek között élünk, talán nem mondunk igazat, mert nem vesszük figyelembe, hogy szabad akaratuk heterogén minősége szerint sodródunk életük útján. Ha azt mondjuk, hogy alkalmatlanok az önálló állami életre, akkor újra eltávolodunk az igazságtól, mert elfeledkezünk múltjukról, és a

mi létformánkat tekintjük kizárólagos érvényűnek.

Sok időnk volt gondolkodni az újraéledő mohamedán hit és az egyre nagyobb történelmi erőt képviselő arab világ dolgairól. Mindezek a gondolatok abból a türelmetlenségből fakadtak, amelyek a világban uralkodó feszültségek igazságos és gyors kiegyenlítését várják. Azzal együtt, hogy szinte kétségbeesve döbbenünk rá arra, hogy a filozófiai-ideológiai ellentétek mértéke is csak jelentős kompromisszumokkal oldható fel az együttműködés látszatának nagyszámrendjében is. Régi és új algériai épületek ablak- és ajtófeinek zárókövében vagy homlokzati cserépdíszben a muzulmán hit és törvénykezés szimbolmát - egy nyitott kezét ábrázolnak. Az öt ujj a korán alapötvényeit jelzi. az Allahal való egyesülést, az imát, a bójit, az almszűsít és a zarándoklatot jelentik. A kezét nézve azon töprengünk, hogy immáron 1400 éve miképpen állja szilárdan a maga ezerszázat, és a mai arab ember miként szerezhet biztos tételeket a paradicsomi élethez.

Szükségképpen modelleket kerestünk annak bizonyítékul, hogy a bátorságot, a kitartást, a nagyvonalúságot, az irgalmasságot, az igazságot, az őszinteséget vagy a gyengédséget felfedezni véljük. Naiv elképzelés volt mindezeket a születés tiszta őállapotában felfedezni, hiszen az órab éleletszámny legfeljebb nagyon hosszú idő után lehetne csak megtalálni.

A nagy világvilágok általában azt kifogásolják az iszlámban, hogy hivatást nem követel sokat. A fanatikus monoteizmus szinte önkényes viszonyt teremt Allah és a hívő mohamedán között, de nem támaszt szigorú etikai követelményeket, pontosan az ember gyengédsége és kiszolgáltatottsága miatt.

Ez a metafizikus kapcsolatot az isteni akaratban való feltétlen beleenygást, az erkölcs magatartást annyira heterogénnak, annyira érdeklápnak formálja, hogy számunkra gyakran kelti az erkölstelenség látszatát. Való igaz, hogy a hozzáférhetetlennek tűnő vak hit és a teljesen laza erkölcsi lépétyomon ma is felismerhető.

Az európai - mondjuk úgy, hogy a keresztény ember - hamar beleérez ebbe a gondolatit feszültébe, és szinte fenntartások nélkül csatlakozik - mondjuk Albert Schweitzerhez -, aki azt mondta, hogy "az Iszlám csak terjeszkedése miatt tartozik a nagy világvallások közé. Szellemi síkon nem ért el igaz fejlődést, mivel a világra vagy az emberre vonatkozóan semmiféle mélyebb gondolatot nem tud felmutatni. Míhelyt ugyanis ilyen gondolat felmerült, azonnymóban elfojtották a hagyomány autoritása nevében. Az más kérdés, hogy a miszticizmusa és az erkölcsi elmélyülésre utalóan milyen tendenciákat hordoz."

Algéria Afrika denaturáltabb része már. Az országban csavarogva minduntalan a furcsa szimbólizmusban élő három egység jelenléte adja a szimbólumok örök forrását: a tenger, a hegyek és a sivatág. Több útvenet is kiválasztathatunk ahhoz, hogy egyetlen nap alatt gyönyörködhessünk a tenger smaragdján táncoló hullámokban, a kőcsipkés havokban, vagy egy homokdűnében megállva megidézhessük az örökkévalóságot. A szimbólum jelenléte egyetlen pillanat. Sorsát és érzésvilágát súrti a rópké időbe. A pillanatokban megnyugvást és örök béket sejt, pedig saját életének sodra még megbízhatóbbá érezteti mindazt, ami élet-halál harcát vívja, és láthatatlan szívének jalkiáltásai az úszók ocdusok, a saját törmelékbe temetkező sziklák és a rohanó hullámok után szágonykező olajos főnyev.

Az egészségügyi munkába delegáltak jelentős része Mághreb-országokba, ill. más arab-iszlám területekre került. Azért fontos a területi elosztás története, mert ezen országok gazdasági helyzete, társadalmi-politikai mozgalmal, de legfőképpen vallás-erkölcsi szerkezetük messze túlnél azokon a kereteken, hogy misszionáriusi potenciálakkal lehetne dolgozni.

Részben a külföldi munkavállalók nagy száma, részben a hivatkozott országok szinte hibetelen méretű gazdasági fejlődése csaknem lehetetlenné tette a gyógyító munka nélkülözhetetlen intézményeit. A nyugati világ pedig - most ide sorolnám a szocialista országokat is - elveszítették azt a szerepüket, ami a "boldog vademberek" korszakában jelentős tényező volt a gyógyítás-gyógyulás folyamatában. A pánarab nacionalizmus pedig félreérthetetlenül elsöpörte "felsőbbrendűségi elképzeléseiket", mitöbb egyirányú igazodást és feltétlen alkalmazkodást követel. Ilyen-

formán az egyes orvos - mint az aktuális államközi szerződés személyi feltétele - törvényeszerűen soraközi egy olyan rendszerbe, amely tőle függetlenül szerveződött és dolgozik - vagy éppen hallódik -, naponta regenerálja orvos lelkiismeretét, anélkül, hogy valaki is megvizsgálná valódi lehetőségeit.

Nevezhetjük ezt az állapotot egy sajátos biztonságának is, amely inkább a kontrolltalanság monopolhelyzete. Legnagyobb veszedelem az, hogy érintetlenségünkben, magunkramaradottságunkban még erkölcsi felmentésekre is képesek leszünk, és hamis következtetésekre jutunk.

A "mindenkit csak saját rendszerében, nyelvében, világképében, magatartásközösségében..." lehetőségei évtől igaz, de sokirányú szellemi, ideológiai, gazdasági és politikai ráhatás szövevényében a nemzeti jelleg, az abszolútizált konzervativizmus vagy éppen a liberalizmus elvész, és a bibliai tisztaságú lélek vagy a veszélyes kompromisszumokra kész jellem is érteletlenül vergődik.

Hosszab-rövidebb idő alatt belénk ivódott az a felismerés, hogy az orvos-beteg kapcsolat alig különbözik a közélet és társasági kapcsolatok szokásrendjétől. Igen erős érdekviszony, azzal a meggyőződéssel, hogy az orvosi munka csak egyik komponense az "elrendeltség" folyamatának és eredményességének csak részben függvénye az orvos tudományának, etikai követelményei pedig alig vannak.

A tradíciók ereje kétségtelen. A henna, a hamu vagy az eszében áztatott krumpliszelvet - egyre lankadó erővel

úgyan - harcol a számítógépes tomográfia, a műbillentyűvel vagy a fogamzásgátló eszközökkel. Ebből fakadóan is csak megfelelő lélektani rákészítéssel lehet megemészteni terápiás kudarcainkat, az egykedvű és általános "hálátlanságot". Tudjuk, hogy mindezek filozófiai, vallás-erkölcsi következmények, és nem személyes kritikák. Hiányos e valóban a harmadik világba dolgozók felkészültsége? Felkészítésük feltétlenül, az felkészültségük a hontól változatoknál megfelelő. Az kétségtelen, hogy az önállóan gyakorolható, a hagyományos gyógyítási elemeket képviselő kizárólagosságról le kell mondanunk. Mi csak úgy tudjuk magunkat valóban hasznosnak tenni, ha összefogott csoportokból, konkrét feladatokban, közvetlen függőségi helyzet nélkül dolgozhatunk. Csak így tudjuk elkerülni mindenfajta kísérletezés veszedelemét, de a misztikus tradíciókon nyugvó feladatok ránk kényszerítést is.

Alapvető feladatunk, hogy a modern természettudományokon alapuló orvoslás vívmányait eliltesseik a fejlődő országok egészségügyi gyakorlatában, a hagyományok megőrzése nélkül. Ezek az országok már nem szegények, nem elesettek, orvosellátottságuk sem annyira elégtelen, hogy az állapottoknak megfelelően pszichológus-orvos-ember modellekre kelljen bízni zárt közösségek testi-lelki gondozását. A Műszaki Tudományos együttműködés üteme, politikai eszmerrendszere és a mobilizálható szakemberanyag sem tenné lehetővé ezt a komplexitást.

Vajtai István

ISKOLA ÉS POLITIKA

A fenti cím egy közelmúltban megjelent kitűnő könyv címe. A munka alcíme megjelöli az általános körülményeket: *Az állami német nemzetiségi tanítóképzés magyarországi történetéhez 1919-1944* (Budapest, 1996, pp.299). A könyv szerzője Dr. Donáth Péter kandidátus, a Budapesti Tanítóképző Főiskola történelmi tanszék vezetője több országos és egyéb levélírából, személyes visszemlékezésekből gondosan villogtatott bőséges anyagon építkezve írta meg testes, számtalan részletes jegyzettel ki-

egészített munkáját. Az alcímbe jelzett téma kifejtésénél túl beteintést nyújt az adott időszak nagypolitikájába és kultúrpolitikájába is.

A könyv részletes ismertetése előtt néhány személyes élményemből fakadó gondolatomat adnám a témakörből. Korai gyermekkorom, az első világháború éveiben szülővárosomban, a felvidéki Dobosinán voltam. Az egykor német bányászok alapította település lakosságának fele még akkor is német, többi lakosa szlovák (ekkor még tör-

nak nevétek minden bántó él nélkül) és magyar. A háromnyelvűség a városokban hagyományosan természetes szellemi közeg, miként az ország területének jelentékeny hányadán. A XX. század első éveiben - Apponyi kultuszministersége alatt - beindul ugyan az iskolák erdített átállítása a magyar oktatási nyelvre - most már hozzáteljesítik: szerencsétlenül módon - de a mindennapokban a nemzetiségi tolerancia még ekkor is a régi. Így pl. még az I. világháború idejében is a dobsinai városkáján a három nyelv bármelyikén elintézhették a polgárok hivatalos ügyüket, nem szólván a hónapok magjától értendő háromnyelvűségéről. És mindez nem kérdőjelezte meg a közei hazához való hűségét. Úgyjunk inkább kissé előre. A 20-as években vagyunk. Családunk "menekült"-ként a megoszlott hazába kerül, s én, amikor a budai tanítóképzőben megkezdem tanulmányomat, természetesen tartom - és erre ott lehetőségek is volt - hogy a képzésem során többelérő felvállalásával nemcsak a magyark, hanem a német tannyelvű népisoklaira is érvényes tanítói oklevelet szerezzek. (Az utóbbi elnyerése Dr. Lux Gyula, a kitűnő nyelvész, helytörténész és nagyszerű ember által tartott órákon történt.) Újabb nagytöbbség előírásán az időben: Amikor 1940-ben az előző évből alapított és Dr. Lux Gyula vezetésével működő budapesti áll. német nyelvű tanítóképző-íreum helyzete stabilizálódott, ott lettem természetrajz-földrajz szakos tanár. És ezzel elkezdődött eddigi tanári pályafutásom legzsebb négy esztendeje, amikor a magam alakított korszerű módon taníthatam a kis osztálylétszámú - és így intenzív munkát biztosító - csoportokban az umbfiziás, tudásszomjas, falvakból jött, sváb diákokat.

Az elmondottak érthetővé tessék, hogy Donáth Péter munkáját fokolozt érdeklődéssel vettem kezembe, hiszen a munka éppen az említett, 1944-ig működő iskolámmal foglalkozik legbetebb. Már itt meg kívánom állapítani, hogy a könyv nagyon pontosan, árnyaltan mutatja be az említett budai iskola létrejöttének, működésének, a háttérben működő politikai erők közötti balanszozásának, a fokolozódó Volksbund propagandával szembeni ellenállásának, az iskolán belüli szakmai és nemzeti helytállásának a történetét. A bevezetőnek színt személyes töltetű, de a témával összefüggő gondolatok után térjünk vissza az *ismertető* könyv tartalmához.

A *trianoni béke* után hazánkban a nemzetiségek aránya minimálisra csökkent. A könyv rámutat, hogy a megmaradt nemzetiségek egyenjóságát már 1919-től kormányrendelet biztosította (4044/1919. ME. sz. r.), s ez a nemzetiségi nyelveken történő oktatásról is gondoskodni kívánt. Külön rendelet intézkedik, hogy a nemzetiségi nyelveken oktatók megfelelő továbbképzésben részesüljenek. Az első ilyen tanfolyam Dr. Lux Gyula és tanártársai közreműködésével már 1920 nyarán megvalósult Sopronban. De hivatalos intézkedés történt már 1920-ban arra vonatkozólag is, hogy az ország néhány tanítóképző intézete a magyar tannyelven történő oktatás mellett a *német nyelven való oktatásra is képesen tanítókat*, bár e rendelet következtetés megvalósításán csak 1925-től került sor. A kétnyelvű oktatás két létfonosabb intézményévé a *bajai* és a *Budapest XII. kerületi áll. tanítóképző* intézet vált. (A bajai tanítóképző még azzal is kitüntetett szerephez jutott a feladatkörben, hogy több ízben a nemzetiségi nyelven oktatott tanítók nyári országos tanfolyamának színhelye volt.)

1930-tól a nagypolitikában - Bethlen miniszterelnök berlini hivatalos látogatásakor - merült az intenzívebb nemzetiségi igény német hivatalos részről, magyar részről a nemzetiségeket elidegenítő ("volksdeutsch") propaganda elleni kifogások hangzának el. 1935-ben hazánkban az előzőleg többféle típusú nemzetiségi iskolák helyett egy egységes ("B-típusú") vegyes tannyelvű iskolatípus került megvalósításra. Ez igényelte egy további reform keretében a német nyelvű tanítóképző intézet felállítását. Átmeneti megoldásként 1937-ben létrejött az *egy éves német nyelvi tanítói továbbképző tanfolyam* Dr. Lux Gyula vezetésével.

1938-ban a Legfelsőbb Honvédelmi Tanács és a Minisztertanács együttes ülésén (3) határozták el, hogy a "kisebbségi tanítóképzőket mindjárt meg kell csinálni". Még ugyannabban az évben az akkori miniszterelnöknek az volt a *nézet*, hogy a legsürgősebb egy német tanítóképző, valamint két német gimnázium (Budapest, Szekszárd) és néhány polgári iskola felállításra. Hogy ez a német nyelvű tanítóképző szellemiségében milyen legyen, azt a magyar kormány és a Volksbund kullissák közötti *huzakodás* próbálta elődönteni. A Volksbund mindenképpen időntéshozó szerepre törekedett a vitában, a kor-

mány viszont nemzeti érzelme, az állammesszesség hű taneók általánosságától tette függővé a német tanítóképző létrehozását. Az *Imrédy-kormány* 1938 őszén a parlament leaszavazta, és az új, a Telesi Pál vezette kormány kétségtelenül tette, hogy kelfogása szerint a Volksbund nem lehet privilegizált néposztályszervezet, hanem csak egy kultúrapszuszület, és bár a német birodalmi kormányzat a "bécsi döntés" teremtete légtört felhasználva - próbált a magyar kormányra és kérdéskörben nyomást gyakorolni, végül mégis a Telesi-kormány álláspontja győzött, és Dr. Lux Gyulát bízták meg 1939 augusztusában a *budapesti M. Kir. Áll. Tanítóképző-íreum* megszervezésével. Azt a Lux Gyulát, akiről később tudtunk, hogy miközben a hazai németiség nyelvi, kulturális identitását megőrzésének előharcosa, egyben a hazai németiség államhűségének feltétele, kompromisszum nélkül hívta. Az új intézmény - miután önálló épületben az előhelyezése nem vált lehetővé az 1939/40. *tanév* elején a *budapesti XII. kerületi áll. tanítóképző-intézetben "albertház"*, de *különálló intézményként kezdte meg működését*. Az első tanévben a magyar képző németül jól beszélő néhány tanára és az egyéves német nyelvű tanítói továbbképző tanárai óráadóként látták el az új intézmény iránt. Az érvényes elhangzott igazgatói beszéd nem hagyott kétséget afelől, hogy az új intézmény nem a Volksbund szemellenében kíván működni. A következő (1940/41.) tanévre már több kinevezett tanár egészítette ki az addig csak óráadókból álló tantestületet: Dr. Wergler Márton (magyar-történelem szakos), Dr. Uherkovich Gábor (biológia-földrajz szakos), Bölesházy Árpád (matematika-fizika szakos), Kardeván Jenő (pedagógia szakos). Az igazgató a tanfolyvott tanári értekezleten Telesi Pálnak a nemzetiségi kérdésekben elmondott beszédét; jelöli meg - az egyéb szakmai követelmények mellett - a tantestület irányultatójaként. A következő tanévben tovább bővült a tantestület ide kinevezett tanárokkal: Gárfonyi Zoltán (ének-zene szakos), Langfy Mihály (rajz szakos), Dr. Koltai István (lélektan-pedagógia szakos), de még ezek után is maradtak óráadóik (hitnan, restnevelés, kollégiumi felügyelő tanároik). A közben kitört szolgálatra bevonult munkái hosszabb-rövidebb időn át ismét óráadóik látták el; Dr. Benda Kálmán, Dr. Király István. (Később mind az utóbbiak, mind a tantestület kinevezett tag-

A BAJAI HONPOLGA

JANUAR		FEBRUAR		MARCUS		APRILIS		MAJUS		JUNIUS	
1 Se	Udo	1 Se	Ignac	1 Se	Albin	1 K	Hepi	1 K	Medka Stape	1 V	Vinco
2 Ca	Abel	2 V	Karolina	2 V	Jano	2 Se	Acun	2 P	Zeljund	2 H	Kirana
3 P	Corovin	3 H	Balica	3 H	Karolina	3 Ca	Wada	3 Se	Tinco	3 K	Klefid
4 Se	Titasz	4 K	Rabel	4 K	Kizade	4 P	Isidor	4 V	Melika	4 Se	Brlaco
5 V	Siron	5 Se	Agon	5 Se	Adorjan	5 Se	Vince	5 H	Gyorgi	5 Ca	Palton
6 H	Bokkai	6 Ca	Domya	6 Ca	Lacina	6 V	Vilmos	6 K	Ivo	6 P	Nycton
7 K	Atlia	7 P	Tador	7 P	Tandz	7 H	Bernase	7 Ca	Gustia	7 Se	Robert
8 Se	Cydygyv	8 Se	Aranka	8 Se	Zalain	8 K	Edvase	8 Ca	Milady	8 V	Medford
9 Ca	Marcot	9 V	Abard	9 V	Ignacina	9 Se	Edvard	9 P	Gergely	9 H	Fallo
10 P	Melvin	10 H	Evim	10 H	Bilino	10 Ca	Zsolt	10 Se	Armin	10 K	Margit
11 Se	Agnes	11 K	Bernad	11 K	Sellard	11 P	Szemistad	11 V	Tenne	11 Se	Bumabala
12 V	Ervil	12 Se	Lidia, Livio	12 Se	Gergely	12 Se	Oyula	12 H	Pongdo	12 Ca	Vilg
13 H	Veronika	13 Ca	Ella	13 Ca	Kristian	13 V	Ida	13 K	Berevic	13 P	Antal
14 K	Bodog	14 P	Bilko	14 P	Masid	14 H	Tibor	14 Se	Basilic	14 Se	Vazal
15 Ca	Livert	15 Se	Kotica	15 Se	Nemes Imrop	15 K	Assenstian	15 Ca	Sevia	15 V	Jolita
16 Ca	Gantiv	16 V	Suljana	16 V	Marcusita	16 Se	Csongor	16 P	Milon	16 H	Justin
17 P	Antal	17 H	Domit	17 H	Gertrud	17 Ca	Rudolf	17 Se	Paszkal	17 K	Lassa
18 Se	Pionka	18 K	Bernadent	18 K	Sendor	18 P	Andron	18 V	Dinkold	18 Se	Arnold
19 V	Sila	19 Se	Zacuzerna	19 Se	Jozsef	19 Se	Ernosa	19 H	Paulbud	19 Ca	Cyrtia
20 H	Pabian	20 Ca	Aladar	20 Ca	Klaudia	20 V	Tyodor	20 K	Bernat	20 P	Rafael
21 K	Agnes	21 P	Elenora	21 P	Bereczki	21 H	Kornel	21 Se	Konstantin	21 Se	Alajos
22 Se	Vince	22 Se	Gerzon	22 Se	Berta	22 K	Carlta	22 Ca	Mila	22 V	Zsuzsanna
23 Ca	Silva	23 V	Alfred	23 V	Balika	23 Se	Bela	23 P	Denall	23 H	Zoltan
24 P	Tindit	24 H	Miladya	24 H	Gibor	24 Ca	Cydygy	24 Se	Isidor	24 K	Ivica
25 Se	Pal	25 K	Gema	25 K	Iren	25 P	Mikol	25 V	Oskala	25 Se	Vilmos
26 V	Yagala	26 Se	Efusa	26 Se	Bronisval	26 Se	Ervis	26 H	Pilly	26 Ca	Jano
27 H	Angelina	27 Ca	Jana	27 Ca	Hajnalka	27 K	Bela	27 P	Helia	27 P	Liszt
28 K	Katly	28 P	Roseard	28 P	Gudson	28 H	Valeria	28 Se	Stall	28 Se	Lovencia
29 Se	Adi	29 Se	Augusta	29 Se	Augusta	29 K	Peter	29 Ca	Magdolina	29 V	Peter, Pal
30 Ca	Martina	30 V	Higrok	30 V	Higrok	30 P	Karin	30 P	Janka	30 H	Pal
31 P	Martella	31 H	Helen	31 H	Helen	31 Se	Karin	31 Se	Angela		

JÚLIUS		AUGUSZTUS		SZEPTEMBER		OKTÓBER		NOVEMBER		DECEMBER	
1 K	Tibor	1 F	Boglárka	1 H	Kágyó	1 Sz	Melvin	1 Sz	Martina	1 H	Éva
2 Sz	Oro	2 Sz	Léda	2 K	Róbert	2 Cs	Perné	2 V	Ashlén	2 K	Adrián
3 Cs	Kerest	3 V	Hermína	3 Cs	Hilda	3 P	Helga	3 H	Gyula	3 Cs	Perenc
4 P	Ulrik	4 H	Dorozsola	4 Cs	Kamilla	4 Sz	Ferenc	4 K	Károly	4 Cs	Robbín
5 Sz	Emese	5 K	Krisztina	5 P	Vilmos	5 V	Ágost	5 Sz	Ince	5 P	Vilmos
6 V	Chaba	6 Cs	Barna	6 Sz	Zsófia	6 H	Brigit	6 Cs	László	6 Sz	Szilvia
7 H	Apollónia	7 V	Bela	7 V	Róbert	7 K	Amália	7 P	Rozsó	7 V	Árnyas
8 K	Élmé	8 P	László	8 H	Mária	8 Sz	Koppány	8 Sz	Zsuzsanna	8 H	Mária
9 Cs	László	9 Sa	Émó	9 K	Adám	9 Cs	János	9 V	Thyáse	9 K	Harlón
10 Cs	Amália	10 V	László	10 Cs	Miklós	10 P	Göncöl	10 H	Érika	10 Sz	Judit
11 P	Nóra	11 H	Zsuzsanna	11 Cs	Terézia	11 Sz	Brigit	11 K	Mária	11 Cs	Ágost
12 Sa	Isabella	12 K	Klára	12 P	Mária	12 V	Mária	12 Sz	János	12 P	Isabella
13 V	Jenő	13 Sz	Ipoly	13 Sz	Kornél	13 H	Klára	13 Cs	Szilvia	13 Sa	László
14 H	Éva	14 Cs	Márcsi	14 V	Zsuzsanna	14 K	Mária	14 P	Alte	14 V	Szilvia
15 K	Henrik	15 P	Mária	15 H	Émó	15 Sz	Tünde	15 Sz	Albert	15 H	Vilma
16 Cs	Valér	16 Sa	Ágost	16 K	Éva	16 Cs	Géza	16 V	Ódóné	16 K	Erika
17 Sa	Erika	17 V	Judit	17 Sz	Zsófia	17 P	Herlóg	17 H	Horváth	17 Sz	László
18 V	Trigun	18 H	Ilona	18 Cs	Ólga	18 Cs	László	18 K	Ágost	18 Cs	Ágost
19 Sz	Erika	19 K	Haba	19 P	Vilma	19 V	Mária	19 Sz	Dorottya	19 P	Vilma
20 V	János	20 Cs	Áll. Össze	20 Sa	Frida	20 H	Veszel	20 Cs	János	20 Sz	Tudó
21 H	Dániel	21 Cs	Szandra	21 V	Mária	21 K	Orsolya	21 P	Ólga	21 V	Tudó
22 K	Magdolna	22 P	Miklós	22 H	Mária	22 Cs	Zsófia	22 Sz	Cecília	22 H	Zsuzsanna
23 Cs	László	23 Sa	Bence	23 K	Tekla	23 Cs	Néző	23 V	Klára	23 K	Vilma
24 Cs	Klára	24 V	Bertalan	24 Sz	Géza	24 P	Szilvia	24 H	Érika	24 Sz	Ágost
25 P	Károly	25 H	Lajos	25 Cs	Rudolf	25 Sz	Blanka	25 K	Katalin	25 Cs	Károly
26 Sa	Anna	26 K	Éva	26 P	Judit	26 Cs	Blanka	26 Sz	Vilma	26 P	Károly
27 H	Szilvia	27 Cs	Ágost	27 Sz	Ágost	27 H	Szilvia	27 P	Virgí	27 Sz	János
28 H	Szilvia	28 Cs	Ágost	28 V	Veszel	28 K	Simon	28 P	Szilvia	28 V	Károly
29 K	Mária	29 P	Dezsi	29 H	Miklós	29 Cs	Néző	29 Sa	Tudó	29 H	Tudó
30 Sz	Judit	30 Sa	Rózsa	30 K	János	30 Cs	Alföld	30 V	András	30 K	Dániel
31 Cs	Csaba	31 V	Erika	31 K	János	31 P	Bence			31 Sz	Szilvia

jai közül többen főiskolai, egyetemi tanárok, akadémikusok lettek, jelezvén az igazgató igényességét az eredeti végzettségükkel. A tanterület tagjai közül néhányan korszerű tankönyvek megírásával is segítettek az intézmény munkáján.

A fokozódó Volksbund-propaganda hatására a diákok közül egyesek beálltak a német hadseregbe. Az ebből adódó bonyodalmak a tanterületnek nem kevés gondot okoztak. A könyv részleteiben is bemutatja az ezek körüli bonyodalmakat, és azok politikai kapcsolódásait is. A hővendékek többsége becsületesen végezte napi feladatait, és jól érzékelhető fejlődésről tanúskodott mind szakértői és szaknyelvi, mind pedagógiai készségi vonatkozásban. Többen közülük tevékenykedtek az iskolában folyó táj- és népkutatás munkában is, amely a Teleki Pál alapította Orsz. Táj- és Népkutató Intézet szellemiségében már évekkel ezelőtt beindult az iskolában. Többen a nevezett intézet által kiírt országos pályázatokon díjat is nyertek. (E témáról a könyv két rövid önálló tanulmányában bővebben szól.)

Az idő előrehaladtával egyre jobban kitűnt: ennek a budai intézetnek fontos szerepe van abban, hogy hővendékeink többségét meg tudta tartani: a magyar államszervek mellett hírségben. A Volksbund irányítása alatti erdélyi szászrégi és délvédeli újverbácsi német nyelvű tanítóképzőkben folyó munka ennek pontosan az ellenkezőjét mutatta a könyv szerint.

Az 1943/44. tanév végén tette le a tanítóképzés végzáró az intézmény első "diálgazdatiszárja", majd egy nyári tanfolyam után még az az osztály is, amely 1940-ben kezdte meg tanulmányait.

Az 1944/45. tanév "tévköztetés" formájában (szakszerkesztett és nyomtatott oktatási segédletek, tankönyvek, programok kiküldésével) még megkezdődött, de miután a szigorú általános mozgósítás gyakorlatilag majdnem az egész tanári karért értette, és a harcok amúgy is elértek Budapestet, az intézmény megszűnt működni, majd hivatalos megszűntető határozat nélkül "felszámolódott". Tanárai közül azokat, akiket a háború viharán nem vetett az ország határain túlra, vagy nem pusztultak el, általában budapesti közép- vagy felsőfokú oktatási intézményeknél alkalmazták 1945 tavaszától. Az akkor igen szigorú méroét alkalmazó "igazolási-biztosítások" nem kifogásolták az áll. német nyelvű tanítóképző-iskolákban végzett munkájukat.

Az intézmény egykori diákjainak nagyobbik hányada Németországban él, kisebbik hányada Magyarországon és az USA-ban. Németországban kétevenként tartanak találkozót, a 25. és az 50. éves találkozó a budai, egykori iskola épületében, az abban működő Budaepesti Tanítóképző Főiskola vendégeként szervezték meg. Az 50 éves találkozó az egykor pedagógiai pályán maradtak az aranydiplomájukat is átvethették a főiskolától. A találkozók légrége egyértelműen érzékeltette,

hogy az egykori intézmény diákjai szeretettel, megbecsüléssel gondolnak vissza budai iskolájukra, az ott nyrt szellemi, emberi értékeket életük fontos építőköveinek érzik, és magánuk, az szülőföldnek az emléke a távolban is szívükben él.

Köszönöm Dr. Donát Péternek, hogy könyvében említhet állít a hazai nemzetiségi politikán egy jellemző időszáknak és intézménynek.

Dr. Uherkovich Gábor, D. Sc.

HÍRES-NEVES BAJAIK

*Nem írt szíriattem, mégis felházi
Múltam évtázasát s múltam, anti eolt,
Leírta diákékorom egész a nap,
A csillagfény s az álmos esti hold.
Nem írt szíriattem, mégis felélete
Száz láthatatlan assúllal a jelen,
Amelyben élek, mint a többiek,
Tiszteletben írt lem a végétem.
Nem írt szíriattem, de a sorsom ez:
Kittartani írt lehatároltam
S csúg a tőlől fájta, mint a könyg:
Lobogó, égni elhatároltam.
(Márcsi Sándor: Baján)*

Aki a világtörténet évszázadainak neves szemléletű köztársasági arculajegyeitől összeállított, ekve tudja, hogy befejezetlen munkára vállalkozott. Hiszen az olyan, mintha egy képzőművészeti művészetben kívánának felhalmozni a világ valamennyi fontos fustmányát. Az anyag végtelen, a helyiség véges.

Bánáti Tibor Bajai arculajegyek című műve mellett könyve ezzel szemben véges, rendszeres, áttekinthető érvényű, befejezett gyűjtemény. Kerulon nagyon művészi, tudományos, közéleti arculajegyeket mutat le évszázadokból: Ágoston Vasoltól Weizsacker Adolfig. A szerző képzeltet kíván adni bajai művészekről, hírességeikről, patriótáikról, bárni szavak által, de mégis úgy, hogy az olvasóban valamiféle benyomás maradjon, míféle emberek is voltak a benne felsorakozók.

Acétt szöveget, hogy az olvasó emlékeztetőre idézze az ismert nevet vagy elismert személy szerepű bajaiakat, akik úgy sorakoznak a könyvben, mint képzőművészek a fustmányok. A dokumentumtörténeti életképek közül is inkább emlékeztetőre a képzőművészi portréra, mivel terjedelmük nem jelzi az ábrázolat nagyságát, fontosságát. Ismerők arculajegyeket, ahol valamennyi ábrázolt személy ugyanolyan méretű fustmányon, ugyanolyan keretben sorakozik egymás mellett, s lehet, hogy az egyik évszázadnak örökös volt, a másik csak statisztika korának színpadán. A szerző

valahogy így képzelte el két évszázad bajai szemléletű arculajegyeket: az a terjedelmű, hanem a jellemzésből derüljön ki, melyik volt a főnök, melyik tisztelőre méltó, egyért-másért nagy emléktámlék-alak.

Bánáti Tibor Arculajegyeknek nem Bajai város elnevezést két évszázadának története, mégis sikerült így olyan képzőművészeti, politikai-patriotizmus jelenlétét érzékeltetnie, melyben ki-ki mint sajátját veheti tudomásul a képzőművészeti műveket kiemelkedően kimondottan kíméletlen, utat az érdekes és értékes bajai szemléletű arculajegyek.

Olyan könyvet vehet kezébe az olvasó, melynek minden szava, sora, ha áttekinthető is, de Bajáról szól. Műfaját tekintve nem történelmi színmű, nyelvezete nem a közönséges kimért prózaiságtól idezi; emellett jóval könnyedebb, népszerűsítő, néhol anekdotikus stílusban írt. Bence jól megérezte a közönséges életét tudományos igényű felírás megjelölésének az érzelmetek is ható közönséges-ismertek, a lényegükkel feldolgozott események. Ebben a kiváló, felbolygató világunkban a város múltjából, a bajai hősiesség rohantat meg feloldozó sokminden és sokminden, ami valaha is értéket képviselt, aki valaha is értéket teremtett. A Bajai arculajegyek művészi-zékre invitál. Színes, érdekes, változatosban gazdag időbe, a benne élt alkotó-teremtő emberek emlékeztet, akik a város egykor olyan nevesek, magyarázó tettek, hogy az országiszerte megfogható "Kis-Pest" búsító rangot érdemeltek ki. Ez a gazdag "felírás" nem csak közéleti-jelentőségű, de hírlapok magánuladónak lehet. Ha igényt tart rá, és a Tűr István Múzeumban megfogható birtokba vesszi.

Kovács Zita

Megjegyzés:

A könyv gyakorlatilag megjelenésének utolsó előtti évfolyam. Csak bírálat szerzőnknek a kiadó érdeklődésének köszönhetően. (A szerkesztő)

A KÜLDETÉS

Míg a város népének jelentős hányadából verbuválódott tömeg két híján ostrommal való támadásra kissabodítja a városi úti lakosságból az egyetemi szászadi, a Grassalovich-palotában sem maradnak tőlünk. Az 1956. október 25-én este lovert eszlagok és a Kamarás-Dunája börtönget Széllán hiányú csak a rendszer külső homlokzatdíszítményét alakítja át. A hatalom régi szerkezete még érintetlen.

Tebát október 26-án frunk: a új fejeste be helyreépítését a belvárosi templom déli harangszórásiútól fölraesztott falambra. A visszafordított tömeg elborítja a Szentháromság teret. A megzabolás hangszórók felállítására az üzemek munkásait, hogy világszámunk küldöttesek, és a képviselők bilakdátlanul menjenek fel a nagy tanásterembe. A Posztógyár villasztottainak egyike az előző közleményben már szereplő Nagy István. A tanásteremben összesereglettek a gyár munkásainak érkezőse előtt lekövetelték a tanácselnököket, Ostermann Bélát. A munkásokdöbörögtek, kizűgessült gyűlés azután három olyan bizottságot választ, melyek felállításra bőles előrelátásról tanácskozik. A néphatalom új gyökereit nyilván szűrtössében érzik meg, hogy a forradalmi helyzet milyen területeken hívja körülfekszett irányítást. A nagyteremben gyűléseztől alkalmi előlektör-akkik vezérrelők csemek kijelölt küldöttek lehetnek - közigazgatási, katonai és gazdasági bizottságot választottak. A gazdasági bizottság öt tagjának egyike Nagy István. Neve a következő napok, ezt hírsnapok eseményeinek leírásában gyakran bukkán meg fel. Ez a következőkkel magyarázható. Nagy István lezámunknyvezetés, gyorsan és találónan foglalnani tudó, energikus egyéniség, aki az előlektört forradalom vezértől eszméinek átadára juttatásában önmegvalósítását éli ki. Népszerűsége is precedens nélküli a vezető szerepe. Ott találjuk őt a Baján örvénylő forradalom minden forgatagának centrumában. Ezért természetesen fizetnie kell majd. Az 1958. március 14-én lezáruló monstre-perben őt sújtja a leg súlyosabb ítélet.

A gazdasági bizottság első ülését már aznap este megtartja. Összehívják a város üzemeinek vezetőit: hozzák magyarul közlelt-nyilvánlatásukat. Az egyik felmérés viszonylag meggyőző eredmény: Baja élelmszer-, energiaszolgáltató és ipari anyagszolgáltató terében hónapsra elegendő. A Nemzeti Bank főigazgató trezorja is képes finanszírozni aegyédeszt pénzügyáramlást.

Október 27-én a forradalom öntövényű továbbgördülése a katonai bizottságunk elkezdi gondot. A délután folyamán a város, háza előtt megjelenik, nemi kez, és egyre igazottatubbá válik a tömeg. A budapesti harcok hírért a rádióadások a városban is szétterjednek. A kombattáns bajamó tén-

telek fegyvert és szállítóeszközöket követelnek, hogy a főváros szabadlágharosainak segítségére siessenek. A katonai bizottság tisztagjai ellenük a polgári lohaszág világszámunk felkötőverésébe. Ellenérzésükben nem kell feltétlenül a loctmú rend górosos reflexiókba lépni megazekedést látnunk. Egy forradalomban adódhat olyan helyzet - lásd Budapeston a Rádóli ostromát - amikor világszámunk nélkül kell osztani a puskát a toheratortól minden harcolni késs jelentkezőnek. Csakhogy Baján a fegyverek nem szűköltek meg. A katonatisztek végül a következő kompromisszumra hajlanak: voluntásuk be a fegyvert követelőket, és katonai egységként vessék be a szabadságharcos hadteremtőket.

A hadbizottságot hivatal parancsoklat, Nagy Pál őrnagy a bevonatultás toehánál lebovultatásit nem látja lehetségesnek. A katonai bizottság ülésén jelen van Nagy István is, aiki késs a gazdasági bizottság közleltéből élelmszeret és önmaganygort biztosítani a fővárosba induló expedíció számára. A tisztek vonatkozásait látva óléro áll a katonai bizottság "civil" ellenfeleinek, hogy a megzabolás végrehajtását kikényszerítse. Am a katonák ellenkezőse miatt patthelyzet alakult ki. Úgy látszik azonban, hogy a délután során a fegyveres felállítás híveit felvilágosítási álláspontjukat. A tömeg fegyvertől magntartását látva, és nyilván az irányítatlanság világos vesszőlével tartva, Nagy István maga hívja fel a honvédelmi miniszteremot, és beszél János Károly miniszterrel. Kérése: a rádióan keresztül szólítsa fel a H.M. a bajai tiszteket álljanak el szándékuktól, hauntkossalára szűkesség nájssan. Majd a közlemény kécsébe mint Nagy újra toelölés, ezáltal illévegté vezető-örmszámunk sürgösi a felhívás közzétételét. Végül az este órákban a Rádóli esztályban sugárvért a miniszteri felszólítást, és a fegyvert követelőket szűkesszünk.

Október 28-a vasárnapra esett. E nap bajlán, 4 óra körül a Szegedi úti pánellos lektanya parancsoklaga kísérletet tesz a város felélti hatalom átvételére. A katonai puccs előlata világs: lényegében az októberi forradalomban már országosvorto köbölötté rendszer helyi restaurációjára toelölésnek. Esztőlük a statárium visszaváltása, az öt lével nagyobb esportelés megállítás, fegyverhagyóvétel, kijárási és szusszálalomban elrendelés, a város id-és homonó forgalmanak lezárása. Az akciók végrehajtók galád esult alkotmázanak háromszor példányban kinyomatott hirdetőnyeltek a Forradalmi Nemzeti Bizottság hírdőváltó forgalmaszál. Az elve kudarcra ítélt kísérlet végrehajtóinak erejéből csak a Szentháromság két bejáratainak pánellosjárművelkök viló lezárásán futja. A vezérlegény délelőletit azonban fegyveres kénáltiltus áldozatának vére fut be. Az önmegnyit viszemlékezők leírni elmentmondók, a legvilószámból vilóztotnak a következő látszik: Kulissis Ferenc munkás indulatos szóváltésba leveredik egy tiszttel. A mencköltés kécsé fiatalemberek utána lönek a városba sarkán tájéklán álló

pánelloszort járműből. A rövid köböléselő nagy hőnnyűgűfegyvert orozant súlyos sebet üt, és Kulissis a kórházban behalál sőrölésbe.

Azt, hogy Bajai népének tudatában a Rákosi-rossam felcölémöl építkezé rendszere már október 26-án porig rombolódott, leírjam az emült állalommal. A lelke felcöliti uralom visszacszerzését remélni egy stratégiai pont elmozdításról és egy átlátszó kobolmány hatásától, több mint annyitást. Azt, hogy kudaroktat és orvászínkedés érlelti már délután éráklük, lakai a következő: Ferencz Ferenc alezredes (a pánelloslaktanya parancsnok és Dombi István százados október 27-á lemondása óta városparancsnok is) már a nap délutánján a városba sarkán építkező hivata a demokrátiuss pártok képviselőit. Kéri őket, segítéssnek nőki a rend funatartásában. A Szocialdemokrácia Párt képviselőitben Gossál László, Hanák Endre és dr. Szerdahelyi István jelentek meg.

A harmadik holt fegyveres hatalomátvétel kísérlet a következő napon lélelt egy olyan következőnyvétel, mely a demokrátiuss átalakítás frissen vilasztott vezetőit is kőssan lelel meg. Október 29-én reggel sztrájkba lépnak a Posztógyár munkásai. A délelőlet során háza kerestek fel öket Hanák Endre és a város új tanácselnöke. Az utóron csoportosított tömeg végül is hallgatna a gyűléslőcsőre, mikor a városi köbölés fegyveres fiatalok értenek. Az egy ártangalodás munkások most már végleg megalkasszókulják magukat. Követelőik: induljon bajáról egy köbölősség Budapestre. Gyűléslőcső meg a saját szemékléklét arról, kik bírtoklóják a főváros, kik a törvényes hatalom tönköljék gyáklóit. A köbölősségbe a munkások Nagy István jelölk ki képviselőjelölt. A Gyűléslőcsővagyár kétezer állulmozottjának murkás alakója lánerakóit indít el. Strájkba lépnak a többi üzemek munkásait is, tovább megalkékléklék a városi ideiglenes munkálistaszedést.

1956 októberét a nemzeti gondolkodás nagyértékű szinkronizáció, ugyanakkor az eszméinek egyidejű megfogalmazása jellemli. Míg a Posztógyárból felgerjed a forradalmi indulat, métködsébe lép az ideiglenes Forradalmi Nemzeti Bizottság is. A városihaszta hírtáncsterében megpóntból álló emkölcinort állítanak össze. A Szentháromság teréről a délelőletől szűkített közpócsok. A köbölősség tagjai: Hanák Endre, Maróczy Géza, Nagy István, Tóth István százados és Vlasits István. A járművet - mivel pléltája nem mutatott hajléndóságot arra, hogy a budapesti

puskaporfústba beleszagoljon - Osszvald Mátyás a Gyepfőosztálygyár tengerépiszoci szöfjé vezette.

Míg a Posztógyár öreg, hatatöltes Mercéde-se alatt pattogtak a makadámút kövé, vessünk egy pillantást a delegáció irataiba. A négy plusz tíz pont lényegében az egyetemi ifjúság október 23-án megfogalmazott követeléseivel esugy. Anyában lép túl a lényegre: hallgatónk kívánásai, amennyiben ezt a közbén elvitt hat nap történésé szükségessé tessék. Ébért szól az orosz csapatok fegyverzetére való felszerelésről, továbbá a státárium visszavonásáról. Az események gyors pergése következtében a küldöttség tagjai is csak a robdó kocsiiban tanulmányozták át az iratokat, melyeket Nagy Imrénél átadtak majd, és szemesek tudomású azokról a követelésekről, melyeket képviseltek köztük. Van ugyanis útpolgárvisszaútan egy olyan kényesített csokós, melyről a hivatalos irat nem szól. Nevezetesen a bajai satráljkövetség határozatának az a lauzálása, mely asorint a város munkásságát: "szatáljkövetség mintaddáig, azé Nagy Imre hivatalos kormányja a magyar nép jogos követeléseit nem teljesíti." Mindez az "Ügöcsön non orozom" óri-türeltelisének komikus szituációjá is lehetne.

Csakhogy - természetesen a delegáció erről nem tudhat - gépkoosjúkial egy időben sok tanúnyí járnak halad Budapest felé, az ország számos tájának egybehangzó alkatnyelvének. A forradalom idején egy itémre dohóhannak a szék. A személyutó - melyre előzetesen egy nemzeti szűz és egy fohér lefogótt is fel-szerelték - dorombóva nyeli az 51-es úton a kilométereket. Többel magasságában az úttól balra szöveti harcolók és lövegek állnak a földelő, de a közdít forgalmát nem ellenőrzik az oroszok. A Mercédes áthatald Harasztin, Pesterszöbötön, és a Szolnoki úton helyanyrodik a Hazai Főszó-fonó épülete elé. Az éjszakát a gyári munkásszálláson szerencsék öltöten. A ports asonban árték, az úscm területén nyoma sincs az éjszakai. Továbbhajtanak, és a Ferenc körút eléjén, a Mester utca torlorkolatába sűrű tömeget látnak szöböléni. Pontosanban: a hangra figyelnek fel, ugyancs Kozsuth-nótták énekelnek a tüntetők. A kapolajkában fegyveres felkelők húzódnak meg, a Dorros téren viszont orosz tankok sündiszó-állás előtt haladnak el. A helyi szölokások ismerő úscsorgók figyelmeztetik őket: ideje odébb állni, mert az este behalásztóval a fegyverek is megadósálnak majd. Miköz a bajunk megemlékik, mi a célja küldetésüknek, vil-lajlák, hogy rajuk elköszék felé a Parla-menthus. Am az éjszakát el kell töltetni valahol. Újdosótt postá barátait a Berzenyey utcába lauzalozják őket. A személykocsi egy lapubejárt biztonságban keres menedéket, a hat vendégét pedig egy tulajdonosaitól elhagyott első emeleti lakásban helyszék el. A felkelők sprátai egy-szereséggé szállásúkat és élelmüket megöszérik a delegációval. Másnap reggél

elvezetik őket a Tüszölde utcai felkelő-főhadiszállásra. Anygal István, a ferencvárosi szabadságharcosok parancsnoka előrelátó ember, és két kísérőt rendel ki melléjük. A fővárosban nem lehet akadálytalanul költöködni, csak a beavatottak ismerék az utca-öröl-ösvény változó és továbbhaladásos szükségése jelzésválat.

Márközé és társai csak a reggéljen járnak a Kilyén lakáryánál. A falakon golyónyomok, az utcában kudartot vailott támadók légtégt páncélosai.

A két szabadságharcos kísérővel haladó Mercédes akadálytalanul előli a Kossuth teret. Nem könnyű bejutni Nagy Imrénhez, a Földművelésügyi Miniszterterembe kell sorukát kívárlók. A nagyteremben közel köztás hasonló küldetésben járó sorstársúkkal találkoznak. Mivel a minisztertanács csak 50-60 főt tud fogadni, a bajai delegáció úgy dönt, hogy Márközé és Nagy maradjanak fenn. A többiek a gépkoosjúval hazatérnek.

A kösleöntök létszámá néplépviselet a várlakozást ésszerű tevőkénységéllé tölti ki. Mivel a tanácskozás korlátotot időtartama alatt csak kisszámú veszősének kaphat szót, egyetlen memorandumot dolgozzák össze a számos ponton egybehangzó követeléseket. Rövidcésen áthivatják őket a Parlamentbe. Újabb várakozás következik, Nagy Imre most mondja el emlékösöcs október 30-á rádióbeszédét. A miniszterelnök a többipártrendező kormányzást és az ennek megfelelően átalakított kabinet növsorát jelenti be. A minisztertanács tervébe gyűlékeszöket Erdő Ferenc, Kádár János és Tildy Zoltán fogadják. A félkörben helyet foglaló küldöttek önének egyik szölné Nagy István, mellette Márközé foglal helyet. A tanácskozás lefolyására a követelésekrőlpp emlékezzek vissza:

Tildy övért a delegációt, és türelmet kéri Nagy Imre övéköszéggé. 60-80 főt tölti meg a terem; a szendes morághól Márközé ló-hallja, szmit Tildy szomszédjához. Erdőben szól. A volt körtársaságú élnek örd a kormány és a néplépviselet szembesítésé. A küldöttek vilóban az ország társadalmi leaszamotaszót reprezentálják. Munkás, ügyvéd, parasztember, tisztviselő, tanár egyenlőt található a népröbönök gyűlékeszöbében. Egy tiszt a Horthy-hadsereg egyenruháját öltötte fel. A lapos és forróállól oldalpillantásukból néhez lenne arm következtetni, hogy a küldöttek a régi rendszer restaurálásának szándékával keresik fel a kormányzótt.

Nagy Imre rövidesen megérkezik. A terem hangulata feszült, az ország többét várt a rádióbeszédében elhangzószöktalnak. Nagy Déla veszprémi tanár kap szót: megköszö a követeléseket felolvassát. A miniszterelnök két ponttal nem ért egyet. Az orosz csapatok november 2-ig való kivonását tohmlátlag sem látja lehetségesnek. Mírárszék: a városi szerződés az országgyűléssé rálkálta, annak kell felmondótn. A küldöttség-ből felptant egy ügyvéd, és nemzarkozott jogi preszdumákra hivatkozva, illetékes fő-

rumnak mondja a kormányt. Nagy Imrét előtti az indulat: ha majok jobban tudják - csaple az asztalra fejteszténetét - csinálják! A terembe egy bilgéri-számás felkelő-veször robban be. Emberei egyik fővárosi téren néznek farkasszemet az oroszokkal. Az indulat pattanásig feszült, és a szöve-tök nem vonalnak vissza, a tözháre kitörob-ban. Nagy Imre törésmere inti a pestikeket, megföörve, hogy itéközödni fog. A kedő-hög már osslapodódnál, mikor a szölokák küldötök megfogadják a vészharangot: a Tiszán folyamatossan kelnek át a beözölő oroszok!

A teremben ölék jörése előtt világoz, hogy a levegő nehézen kibugdosható problémák sütyétöl terhos. A kibontakozás formuláját Nagy István találja meg. Rövid, bigdát felszólalásban javasolja, miután követeléseiket elmondaltk, téveszessék, hügylgés Nagynak a kormányt. A tanácskozás 17 óra után fejeződikötet be, ugyancs néhány perocel később Nagy Imre újra szöl a nemzethez. "Magyar testvéreim! Tudatuk bunceteket, hogy a kormány kezdeményezése-re a szövejt csapatok kívánatlás megköszöddött." Hogy a rádiónyelvetközben meköszö szerepe volt az országban átköszö-dő indulatúval való szembesítésének, nem tudhatjuk. Azt sem állíthatjuk, hogy a szö-szedő delegációkat nyugodt léleklök távsat. Anyait viszont elmondhatkák: küldetésüknek eleget tettek. A találkozó légkörere mindélke bajai küldötök úgy emlé-kezik, hogy a hangulat nem volt ellenséges. Biztak Nagy Imrénben, úgy érezték, a határolni ké közeiben van.

A Berzenyey utcába gyalogosan tértek vissza. Mivel közbén bajáról megföndítöttek a Budapestre irányuló szöglényállományokat, a 43. sz. AKÖV egyik visszatérő tenger-gépkoosjúval utaztak haza.

dr. Dániel József

BOKRAINK

Mistán legnyaköröbök főnk bemutatását magtetttem, a kövlekeszöbök a boloz, esmerje teremröl, mely légyzáró növényeink ismeretösőre tessék figyöret.

Bevezetött hadd idöszök néhány szölköpsöletet a növénycsopotröl vagy a csoportok sorolhatók fajokröl szölo ismert és ismeretlen szerzőköl származó alkotásokból:

"Reszket a boloz, mert madárka szállott rá..."

"Reszsholoz a domboldalon..."

"Jázmöbölök kúnylik az uterim..."

"Öst öjöl issik a galagony, issik a galagony ruháj..."

Hogyan is értesímezhető növénytanban (botanikában) a "boloz" szó jelentése?

A boloz nem fűzős, hanem habitusában ledöbög, a termetre (trösz - és ágyradszer

alkalmazás) vonatkozó megnevezés. Előfordul ugyanis, hogy egy növény egyszer fateremtővé válik, míg mások uszupán bokrosztra marad. A feleete bodza pl. leggyakrabban tipikus bokor formát ölt, de ha fiatal korban lenyesegetjük oldalágait, magas és vastag törzű igitó fűvé növekedhet. (Magam is láttam már földmunkoréval is vastagabb törzű, 2 méteremnél magasabb példányt beelőle hazánkban és külföldön egyaránt!)

Minden olyan fű száru növény, amelynek törzse a talaj közelében elágazik, bokornak nevezhető. Ilyen növényekkel mind a kultúránövénnyek, mind a vadon élők között szép számmal találkozhatunk. Egyes gyümölcsfaikról (pl. őszibarack, meggy, birsalma) beavatkozás nélkül bokros példányok fejlődnek.

A vadon élő - közeli rokonságban álló - fű-nemzetség tagjai között akad fateremtő (fűfűz fű), bokor habitusú (fateremtő- és hecskefű), de csupán szent maraló (cinege fű) is. A tipikus háromlétes habitust az alábbiakban ábrázolhatjuk:

Környékünkön az alábbi bokor termetű fajainál találkozhat a viros környékön barázdoló, a növények után érdeklődő természetbárá: kölcény, galagonyafűfű, feleete bodza, gyulagyal, berkenye, lúdos som, vadjuzsa, vadrozsa, törökgyógyó, kányabugátja, kecskerózsa, néhány fűfűz vörösgyűző som. Közülük a leggyakrabban előforduló fajokat szeretném közelebbről bemutatni. A bemutatás néhány botanikai

jellemző és praktikus - főként gyógyászati - tudnivaló leírására szorítkozok.

Kölcény (*Prunus spinosa* L.): Fűfűz virágú bokorszerűségeivel kora tavasszal találkozhatunk. Bogyú ájtíviseiről, megkülönböztethetjük természetéről könnyen felismerhetők. Panyar gyümölcse az első déres napok után ("ha megcsipő a dör") fogyasztandó válik. Lelevarit, egyes országokban például készítenek belőle. Virágjából készített főzet fokozza az anyagcserét, mérsékeli a magas vérnyomást. Kéregből és leveléből készített főzet vérzéscsillapítósnak alkalmazható orvudomány.

Galagonyafűfű: Feleete galagony-Guttagus négrő W et K.

Egyébheis galagony (v. monogyula Jacq.) A feleete galagony mint ritka duna-átrány faj évszav valóttságot. Környékünkön szárványos találkozhatunk néhány példány a tájvédelemin környezetben. Az egybheis galagony ma gyulakoribb, szinte az egész viros körüli határban - főként azonban vapatarkok közelében - fordul elő. Piroz virágú változatával parkjainkban találkozhatunk. Egyetlen bheje és egy eszntője van, amely bheje lett a növény is. *Drogobár* (a gyógyhasznban felhasználható növény megkezes neveztek d e o j n a l i f) a virágos, leveles ágúfűk és a termés is hasznosítható. A pirosól bogyóból és leveles ágúfűkből tevé készítenek, virágjából készített kivonatot pedig a "tonik-itatók" készítőiként használhatjuk. Széstimuláló és idegnyugtató hatású készítmort.

Feleete bodza (*Staubucus nigra* L.): A legrégibb lévő paraszemlésekről, vastag fűfű

bélszövetéről, illatos virágzatról könnyen felismerhető fajunk. E faj többése, nem tövészetendő össze az évenként talajból megújuló, eszeszetű földi v. gyulagyalozóval. Virágjából ill. szőfűfű/feleete bogyóból készített szörp kitűnő köbhejesillapítóként, valamint C-vitamin forrásként javasolható.

Csephegyő/csephegy, gyaprócsa, vöröcsa: Rosa canina L.): kitűnő C-vitamin forrás. Illóolaj és karotin, valamint pektin tartalma miatt vaso- és hölyagpenaszok eszető javallott, kivül vizeletbajtó. Gyógyászati előlökre még az ősz fűfűk beköszönte előtt gyűjtésük be. (Gyűjtésakor tanácsos alkalmas kesztyűt használni, mert még a levevényekben is előforduló hölyes töskét szinte embe érintésre már a bőrcs akadnak!) A dreszpete terméskéből (25%-os eukorizálatból) készült az ún. "beszoldó lekvár", amely sokalnak hágyománosan leoldott eszemeteg.

Kecskerózsa (*Rhusyponus europaeus* Mill.): létevényos szénződő termésk (rózsaesszencia) vna, amely lombhullás után is sokáig "dőlözög" a ször szől legrög hajtsalokban. Kéregből készült őrcímény, terméskéből kipréselt levél levonata, felülbő állatok (rühata) által okozott lételesk kezelésk használják orvudomány. Fajtesztérével - az őrcímél japán kecskerózsból - egyre gyakrabban találkozhatunk virosunk utcáin, hízák udvarán.

Környékünkön évenként a "cserjék" közelesnek.

dr. Laki Ferenc

Kiállítás a város iskoláinak történetéből

A bajai oktatási intézmények a közelmúltban közös kiállítással tisztalegtek a magyar iskola évezredek története előtt. Az országos jelentőségű évforduló itt egy fontos helyvel is összekapcsolódott, az eseményre ugyanis a Baja városi nyilvánításának 300. évfordulóját ünneplő eseményorozat részeként került sor. A Báryai Júlia Szaklelközépiskola díszteremben és szomszédos helyiségekben kiállított gazdag anyag méltóképpen illesztette a viros iskolahálózatának sokféleségét. A tárlókba szűfolt, sárgult dokumentumok, fakult bizonyítványok, régi fényképek, a falakon sorjázó óreg tablók és a megbámulni való, ábrák taneszközök érdekesen, színesen idézték fel a bemutatkozó intézmények rövidebb-hosszabb történetét. Az idősebbel, mint magam is, rácsodálkozhattak egy-egy régen látott, fiatal arca, meghatottan ismerheték fel rég elporladt, kedves tanítójuk keze nyomát egy vilámkori tanítási vészlapon, az iskolatör-

téneti emlékek közt szemlélődve gyerekkori emlékek elevenedtek meg, az iskolák múltjára és maguk múltjára is rábukkantak, s rá az örökké múló idő szorongató élményére. Nekem, miközben a kiállítás szöszűn kaleidoszkópjában a látható történelem képei peregtek előttem, a feltölöl személyes emléken túl a távolabbi múltba is elkalandoztak gondolataim. A kiállítás alkalmát szolgáltatór közzös évforduló kapcsán azon is elgondódtam, hogyan is alakult az út, amelyen iskolánk a jelenbe érkeztek.

Éppen ezér éve történt, hogy Géza nagyfejedeleme az általa behívott Benedek-rendi szerzetesek részére Szent Márton hegyén apátságot alapított. Talán nem túlzás azt mondani, hogy akkor és ott dőlt el, világnak melyik felén bontakozik ki a magyar történelem. Az aktus ugyanis arról tanítokdik, hogy a száz évvel korábban a Kárpát-medenoébe települt magyarság

nomos földrajzi helyét találta meg Európá közepén, hanem ekkor már, a megmaradás esélyeit bősen mérlegető fejedeleme előrelátó döntése legalább ezt jelez, az európai kultúrának is részese lenni kíván. A ma Pannóniának nevezett helyen megépült bazilika és monostor a keresztény hitte együtt a nyugati típusú művelődés alapjait is megvetette Magyarországon. Az apátság iskolája az első a kövelesző évszázadokban megköszködő kolostori iskolák közül, amelyekben a latin nyelvű ovisáson és fráson kívül mindazokra az ismeretekre megtanították a papi pályára készülőket, amelyekre hivatásuk gyakorlása és hívek nevelése céljából szüksegük volt. Az iskolának későbbi székesedésének a jele, hogy a 14-15. században az egyre nagyobb számban szervezőző virosi plébániák mellett is iskolák alakultak, s még inkább az, hogy a 16. század második felétől a nagyobb helyeken már világi tanítókat alkalmaztak.

Folyt. a köv. old.

aldk nemcsak a papnak késsülőkkel, hanem mind több olyan fiatalal is foglalkoztak, akik más életelőt érdekében választották a tanulást. A reformáció és ellenreformáció harcailban az ormódott ki végül az iskolának az az szeménye, amely 17. századi megvilágosulásával a magyar iskolágy első nagy felvirágzást hozta, s amelynek a művelődési anyagot és az iskolaszervezetet alakító elvei jó kétszáz éven át uralkodóak maradtak. A jezsuiták tanulmány szabályzata, a Ratio Studiorum szemléiben gimnáziumok és felsőfokú intézmények sorra alakult, s ekkor jöttek létre a protestáns egyházak neves kollégiumai.

Mindaz azonban a királyi Magyarország területén és Erdélyben történt. Baja ebből a fejlődésből kimaradt, hiszen ez a vidék, Magyarország egész középső részével egyetemben, török uralom alatt állt. Gyors változást az 1686 végén bekövetkezett felszabadulás sem hozott. Tíz évvel később, 1696-ban uralom Lipót császár, feltehetően a stabilizáció szándékával is, városi rangra emelte településünket, a díló, fosztogató lakosság, majd a Rákóczi-szabadságharc hadi eseményeinek hátrései azonban még jó ideig bizonytalanságban tartották a város esélyeiket sem nagyszámú, gyakran cserélődő lakosságát. Bizonyos nyugalmat csak az 1710-es, 1720-as évek hoztak, amikor is Csáky Imre kalocsai érsek, majd Czobor Márk, a vidék földesura nagyvárnyai betelepítésekkel igyekezett megmozdítani a benuit gazdaságot. A magyar, német és szlovák katolikus telepek számára az érsek 1722-ben plébániát alapított. Az első bajai iskola e mellett a plébánia mellett alakult ki. A III. Károly által 1714-ben megerősített városi rang, úgy tűnik, lassacskán városi öntudatot is adott a polgároknak. Így történhetett, hogy alig több mint három évtizeddel az elemi iskolák megnyitása után középszkolát is kikövetelt magának a város. Az érsek és a földesúr engedélyével 1757-ben kezdte meg működését a latin kisgimnázium, amelyben ferences szerzetesek a jessuita típusú gimnázium ún. grammatikai osztályainak tananyagát tanították. Az évszázad végére kiteljesedett az elemi iskolai oktatás is: alkkortól (elsőbb három, majd négy tanítólévi) végyes, azaz katolikus és görögkatolai ún. normál iskolák működött a városban.

A gyorsan fejlődő, gazdaságilag is egyre erősödő város iskolahálózatát a 19. században épült ki. Ennek első, látványos mozzanata az volt, hogy a

város tanácsa elhatározta, új épületet emeltesk iskolái számára. Olyant, amely méltó az oktatás rangjához. A kor viszonyai közt valószínűs palotának számító épület 1815-ben készült el. A földszinten az elemi iskolákat helyezték el, az emeleten pedig az éppen akkor határozatlanságú bővülő gimnázium kapott helyet. (Az építkezés a város hét-nyolc évi teljes bevételel felémésztette.) A III. Béla Gimnázium kapujelzárata mellett szerény márványtábla latin nyelvű felirata máig hirdeti a művelődésért áldozni kész ösök nemes szándékát: Charne sune posteritati dicat oommunitas. Kedves utódnak ajánlja a közösség.)

A lakosság számának tempós növekedése és az iskolás létszám fokozódó igény a következőkben újabb és újabb iskolák alapítását tettes szükségessé. A bővülés két úton folyt. Egyrészt további felekezeti nyitottak iskolákat (reformátusok, izraeliták), másrészt a belvárosban kívül más városrészekben is megkezdődött az oktatás. Legrégiben Szentistvánban, de az akkor még nem tartozott Bajához. Az alvénen 1840-ben, a felvégen 1856-ban indult a tanítás a ma is meglévő iskolákban (Rákóczi, felsővárosi gyakorló). Ebe a sorba tartozik a kalocsai iskolánövérk iskolája is, amely 1870-től népkiskoláknak működött, majd a 20. században vertikálisan egyre bővülve a Tóth Kálmán Gimnázium és Szakközépszkola elődjévé vált. Az 1870-ben alapított tanítóképző gyakorló iskolájában 1871-ben kezdődött meg a tanítás. A múlt század második felében, de különösen a kiegyezés után meglődülő polgári fejlődés a hetvenes évek végére újfajta iskolák iránti igényt érelet meg. Az ötvenes években nyolcosztályos fejlődő és elsősorban elméleti képzést nyújtó gimnázium mellett olyan iskolákra volt szükség, amelyek a gyakorlati pályákra készülőknak adnak a népkiskolánál alaposabb ismereteket. Így került sor 1882-ben a kereskedelmi és iparostanonc fiúiskola, majd 1888-ban a polgári fiúiskola alapítására. A kezdetben közös igazgatású két iskola a Kőzponti Általános Iskola és a Jelky András Szakképző Iskola elődje.

A század végére a város gazdasági fejlődése elakadt ugyan, de a város vezetőiben továbbra is működött a lépéstartás igényelete és az országos köznevelési újabb kihívásaitól táplált iskolalapító szándék. A 20. század elején Baja iskolahálózatát polgári leányiskolával (1903) és a kiscsévolyi elemivel (1912) bővült, s ekkor jelentek

meg az első szakirányú középszkolák. 1904-ben kezdte munkáját a kertmunkás iskola, a mai Bereczki Máté Kereszteti Szakközépszkola és a húszas években a két felső kereskedelmi iskola, a Türr István és a Bányai Júlia Szakközépszkola elődei. A korábbinál mostohabb körülmények ellenére ezzel a városban olyan iskolahálózat alakult ki, amely a bajaikorn kívül a további tanulni vágyó környékbeli fiataloknak is bőséges választékat tudott nyújtani. (1929-től az iskolánövéréknél már tanítónövérrel is működött.)

Az utolsó fél évszázadban a középszkolai képzés tömegessé vált. Ez mindennekeelőtt azszal járt, hogy a meglévő iskolák tanulólétszáma ugrásszerűen megnőtt. Később a változó igényekkel kiszolgálva a szakirányú középszkolákban új képzési formák honosodtak meg, az ipari szakmunkásképzés a kereskedelmi és vendéglátó-iparival egészült ki, és új iskola, a német nyelvű gimnázium alapítására is sor került (1959). Felfejlődésének szép bizonyítéka a gyűgyűrű, új épületegyüttessen működő Magyarországi Nemzetek Általános Művelődési Központja. Az alapfokú oktatás 1945-től nyolcosztályosá vált. Az általános iskola a korábbinál egységesebb és magasabb színvonalú képzést igyekezett nyújtani a 6-14 éves korosztálynak, s később egyre több helyen arra is törekedett, hogy tagozatos (speciális tantervű) csoportok indításával érdeklődő tanulóknak lehetőséget adjon egy-egy műveltségterület alaposabb megismerésére. A specializáció egy esetben új iskola alapításával vezetett: a Kőzponti Általános Iskola tagozata 1975-ben Ének-Zenei Általános Iskola néven önállósult. A régi épületek szűkössége és egy új városrészes kialakulása tettes szükségessé az újvárosi iskola felépítését. Az 1981-ben átadott intézmény, mai nevén Újvárosi Általános Művelődési Központ, az iskolai oktatáson túl teendőkön is állt.

Régóta és joggal mondogtjuk, hogy Baja iskolaváros. Ez nem egyszerűen azt jelenti, hogy sok az iskolája, nem is csak azt, hogy a vidék oltárszai központja, hanem főleg azt, hogy iskoláiban a hasonló nagyságú városoknál jóval többféle képzési lehetőség közül választhat az ifjúság. Az csak a ráadás, hogy a mindennapos iskolákon kívül a művészeti érdeklődésű gyerekek igényeit szolgáló zeneiskola (1926) és vizuális iskola (1922) is van a városban. A kiállítás gszdng múltat idézett fel, és képet adott az értékes jelenről is. A közös bemutatkozás öltözet csak diócsérni lehet.

Bálint László

EGYSZER VOLT...

Most, hogy 1956 is emlékezésed, koszorúzás, történelem, sőt politika lett, arra gondolok: a történészek holt anyagból dolgoznak, okiratokból, újságokkékből, arohív felvételekből. Nem tudják, hogyan is éltünk fél évszázaddal ezelőtt.

Elmesélek egy igaz történetet, amit még soha senkinek nem meséltem. Előbb jó okom volt rá, utóbb a használaton kívüli emlékek tárolójába raktam, rég volt, Rákosi Mátyás diasztelen királysága idején.

Már megvallottam, hogy szerintem Baja a világ közepe. Ennek a csodás városnak valmicske köze még Rákosihoz is van.

Először: néhai apósom, Zákányi-Burtk András tisztifőorvos beszélt Rákosiról. Annak éppen feléledt a csillaga. Bandi bácsi arias orvos, a Rosenberg (nagy Rosenfeld, nem tennék rá esküt!) fiúké pedig gazdag kocsmáros Adán. Rákosi idősebb testvére s Bandi bácsi jó pajtások voltak, a háború után se szűnt meg közöttük a kapcsolat. Rosenberg nem magyarosította meg a nevét, és szemrebbenés nélkül letagadta a rokonságot nagyratörő öccsével. A két egykori diák, Rosenberg és Burtk már gyerekkorában is utálta a kis Matyit.

Másodszor: 1940 novemberében a nagybeteg Babits a hírré, hogy Rákosi kiszabadult politikai fogságából, és útban van Moszkva felé, azt írta "beszélgető füzetébe" Gellért Oszkárnak: "Rákosi Mátyás tanítványom volt Szegeden. Legjobb tanítványom. Stréber." Szegény Rákosi ötödikben és hatodikban nyitotta a latin grammatikát, olvastat Reges Romanorumot, Cornelius Nepost, Ovidiust, Cicerot, Tibullust. Babits tanítványának lenni kemény dolog volt, nagyrészt azért mentesítették a bajai oliszterek, mert szó szerint a fél osztályt megbuktatta. Rákosi a szegedi főrelt után - edzetten! - a bécsi diplomata-akadémiaira iratkozott be. Komolytanakodók, pedig rettegünk tőle s holdudvarától. Még a politikai viccekről is bőrtön járt. Mégis kihordták a házból a barátai körbe, mondván: ez egy kétféves vicc, ez egy ötévés vicc. Annyi járt érte. Gyermeket ellenállás volt. Hadd terjedjen az elégedetlenség. Az anyához úgy jutottunk, hogy az ítéleteket az értelmiségi rabok a bőrtönbén székelő szabályszerű leíró iro-

dában gépeltek, illetve stencilizték. A terjesztésről - megbízható kollégáknak - a nagyon emberséges, okos Benty Nándi gondoskodott, maga a leíró iroda vezetője.

Harmadszor: én saját szemlényemben. Minden áldott reggel találkoztunk Rákosi és én, a vézna ifjasszony a Szilágyi Dezód tér déli oldalán, a Duna felé eső sarkon. Ő fekete luxusautóban, csipkefüggönyös ablak mögött - még nem létezett foncsorozott üveg -, csak a nagy feje körvonala látszottak. Úgy éreztem, és most is úgy gondolom, hogy félt tőlem.

Mit keres itt ez a nő mindig azonos időben és azonos helyen? Amíg látótávolságban voltam, a sofőr mellett ülő testőr le nem vette rólam a géppisztolya esővét. Egészén hátrafordult, mikor a kocsai kilyanarodott a Duna-partra. Láttam magamat az aknatépte, háziilag zöldre festett rolettavászon színyámban és az ugyancsak háziilag festett damasztzalvétákból varrott blúzomban - még az is elfordult, hogy a hirtelen lezúdul esőben levettetem egyetlen szándílómat, s meztelül álldogáltam a járda szélén - láttam magamat, mint gyilkos ellenforradalmárt, és bevilom, felettébb mulattott a dolog.

A szarnok az Országháza ment, én meg a Markóba. Mindketten a bécsiak emberek megbízható pontosságával. Engem a munkamorálon kívül a muszáj is hajtott. Apámnak még sikerült beprotesztálnia a gazdasági hivatalba, ahol is úgyszólván kivétel nélküli deklarációs elemek szolgáltak, néhány irni-olvasni tudó káder tette szalonképessé a gárdát.

Persze a káderek helyett is nekünk kellett dolgozni, hívő kommunista káder csakúgy, mint szemét besúgó, deklarációs "üriember". Az igazságügyi Gazdasági Hivatal az életismeret s a személyiség-megőrzés kiváló iskolájának bizonyult.

Egyszer volt, hogy késő téli délutánon végeztem a penzumommal. Létezett valami nőszövetségünk, s a tettekre iszasszony-

ságok ugyanolyan szépnek és ápoltnak akarták látni az elvárnások, amelynek a valamikori kisasszonyok lehetnek.

Telhit fodrászműhely rendeztek be egy jobb sorsra érdemes tanácskozó-helyiségben. Néhány lépés vezetett fel a földszinti folyosóról a fodrászdába. A műhelyt a bejárattól szemérmesen tejöveg fal választotta el, meg ne lássák valahogy férfiszemek az elvárnások bédőgyszerőit a fejükön... Bizony a szépítkezést intim szféraként tisztelték. Harsogott a marxista propaganda, például: Asszonyunk szólni kötelesség, leányunk díszeség.

Asz istennáda nép oda se figyelte. Az a tehetős-paraszt, angalföldi-szakmunkás morál kezdett szűzösen terjedni, ami sokkal puritánabb volt a kiátkozott "polgári esőkevény"-nél.

Utolsó megemlékezés Rózsikánál. Ő még maradt, számolt, rámoit. Én leborotkáltam a néhány lépésben, kiléptem a folyosóra. Őres, kihalt, sötét volt. Takarékoságból csak a sarokban pillogott egy hatvannégy. A bőrtönbudvar előtt a berácsosított ablakokon át szűrődött be még valami kevéské fény. Elindultam a porta felé. Ekkor megéreztem, hogy nem vagyok egyedül.

Szemem lassan megszokta a homályt. Talán fél méterre tőlem egy alak lapult a falhoz. Egyénnyel mellett álltunk. Egyikünk se mert elindulni, s a másikat a háta mögött tudni.

Nem tellett el végtelennek tűnő idő, mint a mesében, az árnyék döntött, és lépett.

Plim... plim... plim...

A finom aszónás csőrren úgy, egyik vége a jobb csuklón, másik vége a bal bokaén lévő bilincsosban van forrasztva. Csak kis lépteket enged. Plim... plim... plim...

Hadd menjen, megálltam. Megállt és is. Ez a pillanat volt hosszú, az a pillanat pillanat, amíg elhatároztam, hogy felazok a szőkekevénynek.

Hallottam az Andrásy út 60. rémtörténeteit. Láttam a vnrácsos lezárt emeleti folyosót, melyet - iratlan törvény szerint - nekünk "közönséges dolgozóknak" is el kellett kerülnünk, itt nem léphetett be más, mint a Titkos Úgyek ítélekezői és áldozatai.

Honnan a csudából jött ez az én emberem?

Haladtunk szép lassan egymás mellett. Kiértünk a Markó utcának sötét túl-méretezett portádjára. Szénhiány volt, az egész állt éretek fűthető kis fakukcót oszálta.
Plim... plim... plim...

A fabódé ablaknyílásán széles fényvask világított ki egészen a kapuig. Most hogyan legyen?

Előresiettem pár lépcsőre. A fogoly nem esett pánikba, mintha megbeszértük volna, utánansántikált.

- Jó estét, Józsi bácsi - dugtam be a fejemet az ablaknyílásba - nem unja el itt magát? Meddig tart a szolgálat?

- Mánja pedlén, his elvársz még minék dögörök napestig? Megvárja az az iroda, nem fut el hótáp reggeire.

Még néhány felesleges, barátságos szó. Csak bajt ne okozzak az öregnek...

A bilincs finom pengése elhaladt a hátam mögött. A szívem levándorolt a gyomromba, s ott dörmöbölt.

- Jojcaikat, Józsi bácsi. Viszontlátásra. Erősen remélem - gondoltam - itt leszünk ezután is mind a ketten.

A kapun túl az üres, kivilágítatlan, szerezett, ágyongyötrött város.

Óvatosan nézdegeltem jobbra-balra. Sehol egy élő lélek. Csendes motorral auto halad a Homvéd utca felé.

Hideg szél fúj a Kossuth-hídon. Sietem az anyémnek, öreg apámnak és kicsi finnak vacsorát készíteni. Szinte lebegtem a boldogságtól, hogy megmentettem valakit.

Csak éjjel a konyhán, míg a másnap ebédet főztem férfiaknak, szállt rám a kétség. Hogyan lehet a múlt azad, vaszkos lánc közül menekülni? Talán nem is fogoly volt a védencem? Talán besurranó tolvaj, a kulcsal zörögtek?

Ugyan. A bűnözők eszes fiokok. Nem pazarolják energiáikat a kolduszagény igazságügy irodáira. Hát akkor?

Mánap - mint bűnös a tett színhelyére - leosontam a földszinti folyosóra, ahol semmi keresnivalóm nem volt.

A börtönudvar feléli falon, a kapudőlt felett friss vakolás látszott, egy szabálytalan és oda nem illő nyílás benkölése, akkora nyílás, amelyen éppen kifér egy ember.

Külley Lea

CLUB DOCTORES

Talán néhányan már hallottak Baján és környékén a Club Doctores nevű, orvosokat tömörítő társaságról, mely reméljük, hamarosan csak röviden "Orvosklub"-ként fog szerepelni a bajai köztudatban.

Célunk nagyon hétköznapi. Az orvosok nagy részének sem ideje, sem lehetősége, hogy kollégáival magánemberként találkozzon, hivatali óráikon túl azt sem tudjuk egymásról, hogy ki merre lakik, van-e családja, mi a kedvtelése.

Ezen kívánunk egy kicsit változtatni aznál, hogy létrehozzunk egy olyan társaságot, mely lehetőséget teremt a kulturált szórakozás, a továbbképzések, de mindenekeletű a személyes találkozások megszervezésére.

Elképzelésünk találkozott a bajnai Orvoskamara elképzelésével, így az együttműködés máris kialakulóban. Az Orvostovábbképző Egyletem dr. Riesz Tamás tanszékvezető és dr. Morva László Oktatási Decentrum vezető személyével máris támogatásról biztosította a társaságot, és megkezdődtek a tárgyalások egy újfajta to-

vábbképzési módszer bevezetéséről a Háziorvosi Intézet igazgatójával, dr. Fodor Miklóssal is.

Szeptemberben kezdtük meg működésünket a Rókus utca 12-ben. Megnyitónkat megtisztelte Széll Péter polgármester úr is, és jelen volt a hasonló keretek közt működő Pécs-Baranyai Orvosklub küldöttsége is dr. Bányai Elek elnök vezetésével.

A nyitás óta egy magas művészi értékű kiállítás tekinthettek meg a látogatók, ahol dr. Vajtai István képeiben és dr. Weiner József írásgyűjteményében gyönyörködhetnek. Örülünk, hogy az egyelőre nagyon alacsony komfortfokozatú és néha kissé hűvös klubunkba is érdekesnek tartottál eljönni a kollégák, a kiállítást látva senki sem távozott oszálodtan.

Reméljük, lassan túl leszünk a kezdeti anyagi nehezégeken is, és fokozatosan kényelmessé és otthonossá tudjuk tenni a fogadószobákat.

Lezajlott egy háziorvosok számára rendezett menedzsertanfolyam, melyet a Pécsi Orvostudományi Egyletem szervezésében bonyolítottunk le.

Hasznos és pontos tájékoztatást adott a Szegedi Akadémiai Bizottság és a SZOTE Baráti Kör működésséről dr. Morva László tanár úr. Természetesen most is, mint annyiszor már, a háziorvosi szakkörökön készültük leírásait tartották vissza az éppen szakkörök tartására készült kollégák.

Nagy sikerrel zajlott le Huszár Pál kollégánk orgonahangversenye a Zsinagógában.

December 4-ére karácsonyi vásárt szerveztünk, hogy állandó időhiányban szenvedő kollégáink számára megkönnyítsük az ajándékozást. A Gombóc Artúr csemegéin, a Símegi Borház különlegességein át az eredeti Szász Endre képekig sokféle árucikk közül válogathattak az ide látogatók.

Jelenleg tizenéves gyerekeink társasfocitornajányma és a British Council irányításával beindított kezdő és haladó angol tanfolyam: zajlik a klubban.

De mindenekeletű és legfőképpen annak örülünk, hogy ha lassan-lassan is, de kezd kialakulni olyan emberi, baráti kapcsolat a sokszor évtizedek óta egy munkahelyen vagy éppen a kórházban és a községeiben dolgozó kollégák közt, melyet elengedhetetlennek tartunk az egy szakmát művelők jó közérzete, de jó munkakapcsolata kialakításának érdekében is.

Máris olyan ismeretlen, jó tulajdonságokkal ismerkedhettünk meg kollégáink részéről, melyek a munka során továbbra is rejte maradtak volna. Még valamit eljuttatunk: Szilveszterkor zenés összejövetelt tartunk a klubban, melyet tánciskolás gyerekeink bemutató táncra nyit meg. Janusról szeretnénk a Nyugat-Európában és a Semmelweis Orvostudományi Egyletem tanrendjében már jól ismert probléma alapú tanítást kipróbálni a klubban, ezzel is elősegítve az aktív, közös gondolkodásra készítő tanulást, de mindenekeletű a kórházi és háziorvos kollégák együttműködésének még szorosabbá tételét.

Február végén orvosát szervezünk, melynek segítségével fogunk kérni a Kamarától, a városi ÁNTSZ-től és a Kórház vezetéstől. Újdonság lesz, hogy rég elfelejtett szokásként - itt szeretnénk bemutatni az (orvos) társadalomnak elálduló gyerekeinket.

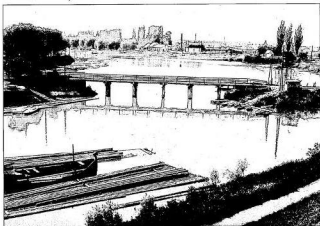
Tavasszal nemzetközi konferenciát szervezünk a Háziorvosi Intézetűl közösen a minőségbiztosításról és ezzel kapcsolatban a szakmai útmutatók kialakításáról.

Nyár elejére két jelentős programot tervezünk: Szeretnénk színiannal utaz

szervezni egy külföldi gyógyszergyár meglátogatására, és június elején tartanánk a Falusi Körzeti Orvosok Szövetségével közösen egy országos összejövetelt, ahol érdekvédelmi fórumot nyitnánk az orvosok társadalmi és szakmán belüli helyzetéről.

Reméljük, az Orvosklub tud olyan lehetőséget biztosítani tagjainak, mely értéké teszi számunkra a társasághoz tartozást. és bízunk abban is, hogy Baja város büszkén mondhatja majd nemsokára, hogy ez a város ad otthont a Bácskai Orvoskür klubjának.

dr. Simek Ágnes
a Club Doctores elnöke

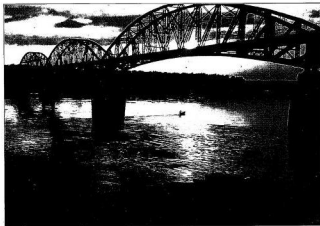

Apám is amatőr fotós volt id. GÖRBE FERENC 1908-1986

Édesapám Bajaszentistvánon született, 1926-ban kezdett fotografálni. Nagybátyjától, Szász Károlytól (aki hivatalos fényképező volt) ajándékba kapott egy fadóbozós, lemezes, műtermi fényképezőgépet. A gép olyan nagy volt, hogy mikor fotografálni mentem, a feladathoz segítőtársak is kellettnek. Így ügyeskedett mellette testvérem, Görbe Gyula is, aki a jó példát követve szintén megszállott fotós lett. Mesélték, hogy mindig nagy csődület támadt körülöttük, mikor a szabadban a gépet állványra állították, és a fekete kendő alá bújtak, megszólaltak "most repül a kismadár", s a masina kattannva exponált.

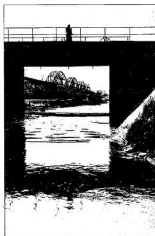
Hamarosan korszerűbb Voigtlander fényképezőgépre cserélte ki a régijt, és egymás után születtek a hangulatos képek. Kezencé témáit a vízi életből merítette, a hidakról újszerű nézőpontból készítette felvételeit. A takarékpénztári kollégáival és barátjaival közös kirándulásokat és kerékpártúrát-

Folyt. a léc. old.

"KRENSZ" azóta 1934-től
Fotó: G. Görbe Ferenc

kat szerveztek, és ezek eseményeit is fényképeken örökítette meg.

Az emberkelhez való viszonyát mindig a szeretet, a megértés és a segítségnyújtás jellemezte. Hol faldoklókat mentett ki a vízből, hol a szegény, fűt gyűjtő gyerekek nyomott pénzét a kls marékjába, mert megsajnálta, lefényképezte. A kép önmagáért beszélt.

MEZŐBANK

Baja, Tóth Kálmán tér 7.

Egyéb szolgáltatásaink:

- American Express Dollár kártyán
- Mezőbank-Glória Nyugdíjpénztár

Kollégáink készségével állnak rendelkezésükre:

MEZŐBANK RT.

Bajai Területi Igazgatóság:

II-6500 Baja, Tóth K. tér 7. Tel.: 79/326-622, 325-239, 323-161

Kalocsai Fiók:

II-6300 Kalocsa, Szent L. útja 2-4. Tel.: 78/460-072

Köszkometri Fiók:

II-6000 Kámét., Battyány u. 10. Tel.: 76/322-956, 481-770

Az 1930-as évek közepén Békei Sándor fotósüzlete kirakatkában mutatta be a bajai amatőrök legjobb képeit, és ezek között gyakran szerepeltek apám fotói is. Ezeket a nagytársaokat Békeiek ajándékba adták a szerzőknek.

Előben az időben több műkedvelő fotós összehozta, hogy versenyezzenek, ki készít szebb felvételeit. Pártatlan zsűrit választottak, és a döntést rájuk bízták. Így egyszer apám képét jelölték az első helyre. Díjazás érte ugyan nem járt, de hogy a kép tetszést aratott, felért minden jutalommal. A díjazott kép a "Dunahíd naplementésben" című volt.

A jellegzetes bajai virosrészeseket és a benne szerző eseményeket is gyakran lefényképezte. Ezek közül a legérdekesebbek az 1930-as években készült fotók. Édesapám fotós tevékenysége nem maradt folytatás nélkül. Rám is nagy hatást gyakorolt, így volt kitől örökölnöm a szépérezletet és a fotó szeretetét.

Ezzel a gondolattal ajánlom városunkat közösen szerető, műértő figyelmükbe megismételhetetlen képeit.

Görbe Ferenc

MEZŐBANK Rt.

Alt nyugdíjmentes csúszók a szolgálati költséglet!

SZOLGÁLTATÁSAINK

Vállalkozók részére:

- pénzforgalmi számlavezetés
- electronic banking
- devizaszámla-vezetés
- hitelügyletek

lakosság részére:

- Banki papírok forgalmazás
- Befektetési tanácsadás
- Magánbankszámla-vezetés

BAJAI HONPOLGÁR

Ügyleti Óra és Személyi Igazgató

1992. május 1. 072. szám

Ár: 100

Független Város- és Környezetvédő Lap

Megjelenik minden hétfőn
első napján

Felülső szerkesztő:
GYULA VÁRI JÓZSEF

A szerkesztőbizottság elnöke:
Bánai Tibor

A szerkesztőbizottság tagjai:
Bálint László, Dr. Dániel József, Jász Antikó,
Kalocsa Béla, Dr. László Ferenc, Sürosz József,
Dr. Solyoms Édu, Schmidt Antal,
Dr. Vajtai István

Kindja a Bajai Honpolgár Alapítvány

Postacím: 6300 Baja, Olvasói Irtó u. 14.

Az alapítvány számlavezető bankja:

OTP Kereskedelmi Bank Rt. Bajai Fiókja

11732133

Bajai Honpolgár Alapítvány 20030119

Nyomdai munkák:

BAJAPRESS Kft.

Baja, Petőfi S. u. 4. Tel.: 79/322-241

LAPALAPÍTÓ: CÍVIZSÓSI LÁR

KÉZIRATOT, PÉNYKÉPÉT NEM ÖRZÖNK
MÉG ÉS NEM KÜLDÖNK VISSZA.